

TURPINĀM

iespiestās un elektroniskās avīzes „Izglītība un Kultūra”, elektronisko žurnālu „Pirmsskolas Izglītība” un „Vecākiem”, iespiestā žurnāla „Praktiskie Rokdarbi” un laikraksta „KultūrZīmes”
2019. gada abonēšanas kampaņu REDAKCIJĀ.

KOMPLEKTĀ IZDEVĪGĀK!

Sk. 15. lpp.

Pasniegtas Rīgas pašvaldības balvas „Zelta pildspalva” un „Zelta stipendija”

FOTO: Andris Bērziņš

Rīgas pašvaldības balvas „Zelta pildspalva” un „Zelta stipendija” laureāti pēc apbalvošanas ceremonijas Mazajā ģildē.

IK DAIGA KĻANSKA

Sagaidot Skolotāju dienu, 4. oktobrī Rīgas domes Izglītības, kultūras un sporta departaments (IKSD) Mazajā ģildē rīkoja Rīgas pašvaldības balvas „Zelta pildspalva” labākajiem skolotājiem un „Zelta stipendija” izcilākajiem skolēniem pasniegšanas ceremo-

niju. Rīgas domes Izglītības, kultūras un sporta komitejas priekšsēdētāja **Eiženija Aldermane** uzsvēra, ka kvalitatīva izglītība būs iespējama vien tad, ja valstī rūpēsies par skolotāju, bet līdz šim tas nav darīts tādā apmērā, kā vajadzētu. Ja skolotājs ir nomācīts, ja tiek aizskarta viņa pašapziņa, ja viņa atalgojums ir zemāks nekā

vidējā alga valstī... Ar cik mirdzošām acīm skolotājs var iet pie skolēniem stundās, ja viņam ir jādoma, kā izdzīvot? No skolotāja darba un sabiedrības attieksmes pret skolotāju ir atkarīgs tas, kāda būs Latvijas tautsaimniecība nākotnē un vai jaunieši izvēlēsies palikt savā zemē. IKSD direktors **Guntis Helmanis** atgādināja, ka

Rīgas pašvaldības balvu „Zelta pildspalva” labākajiem skolotājiem pasniedz jau 23. gadu pēc kārtas un to saņem skolotāji, kuri skolēnus ne tikai māca, bet arī iedvesmo augstiem mācību sasniegumiem. G. Helmanis ir pārliecināts, ka balvas „Zelta pildspalva” ieguvēji būs tie, kuri dzīvē ieviesīs jauno mācību saturu un pieejas.

Par katru no balvas „Zelta pildspalva” saņēmējiem bija sagatavots videosīžets, kurā skolotāju raksturoja gan viņu kolēģi, gan skolēni. Visus „Zelta pildspalvas” laureātus raksturo vairākas kopīgas īpašības: viņi ir draudzīgi, mīļi, atsaucīgi, radoši, aizrautīgi, zinoši, labestīgi, gatavi izmēģināt jauno utt.

Turpinājums 4. lpp. ►

REDAKCIJAS SLEJA

Daiga Kļanska,
laikraksta
„Izglītība un Kultūra”
galvenā redaktore

FOTO: no personiskā arhīva

Sirsnīgā gaisotnē pašvaldībās un skolās godināti skolotāji viņu profesionālajos svētkos. Diemžēl pēc-svētku gaisotnē skolotāju sirdis urda nemiers, jo pēc vairāk nekā mēnesi ilga darba top zināma darba alga 2018./2019. mācību gadā. Valdība tikai 2. oktobrī apstiprināja mērķdotācijas pedagogu algām, tādēļ pašvaldībām uz karstām pēdām bija jāveic aprēķini un jāsteidz sasaukt domes sēdes, lai apstiprinātu pedagogu algas. Kaut gan ar septembri tika paaugstināta samaksa par minimālo algas likmi, nebūt ne visi skolotāji saņēms vairāk, jo skolotāju alga ir atkarīga no skolēnu skaita. Ja valstī tiek saglabāts finansēšanas modelis „nauda seko skolēnam”, tad no minimālās algas likmes paaugstināšanas ieguvēji ir tikai lielo skolu skolotāji. Diemžēl arī skolu tikla sakārtošanas ieceres reālajā dzīvē būtiskus uzlabojumus pedagogu atalgojumā nav nesušas, un skolotāji sāk pamest skolas. Atsevišķi plašsaziņas līdzekļi sabiedrībā kultivē mītu, ka skolotāju ir daudz par daudz, vien jāsakārto skolu tīkls, taču reālā situācija jau kļūst dramatiska. Pēc pirmā darba mēneša daudzās skolās darbu ir uzteikuši dažādu mācību priekšmetu skolotāji un direktori izmisīgi meklē skolotājus, kuri varētu aizpildīt vakances. Skolotāji darbu pamet ne tikai atalgojuma dēļ, bet arī tādēļ, ka glāb savu veselību un sargā sevi no izdegšanas: nepārtraukti tiek pieprasīta profesionālā pilnveide, skolās ienāk skolēni ar dažādām veselības un uzvedības problēmām, tādēļ skolotājam ir jābūt gandrīz vai gaišrēģim, lai atrastu katram efektīvāko pieeju, un jāiegulda lieli pūliņi, lai spētu nodrošināt produktīvu mācību procesu, un ne katrs to vairs vēlas un spēj. Patlaban skolotāji ne tikai gatavojas mācību stundām, vada tās, bet arī intensīvi apmeklē dažādus kursus, lai pilnvērtīgi sagatavotos izglītības reformas ieviešanai, tāpēc būtiski samazinās laiks atpūtai.

Valstiskā mērogā jaunu skolotāju piesaistei Izglītības un zinātnes ministrija (IZM) saskata tikai vienu risinājumu – no valsts budžeta finansēt vienu nevalstisku izglītības organizāciju, par kuras sniegumu sabiedrībā ir neviennozīmīgs vērtējums. Visu cieņu „Iespējamās misijas” (IM) komandai, bet, kamēr nav detalizēti analizēti, kādi ir mācību sasniegumi tiem skolēniem, kurus ir mācījuši IM skolotāji, cik daudz šo skolotāju turpina darbu skolās pēc diviem obligātajiem mācību gadiem, nav iespējams objektīvi novērtēt, vai viņu pienesums Latvijas izglītības sistēmai ir vien meistarīga tirguzinība vai arī nozīmīgs Latvijas izglītības kvalitātes paaugstinātājs, kuru ir vērts finansēt no valsts budžeta. Tas būtu godīgi arī pret pārējiem skolotājiem, kuri gadiem kvalitatīvi strādā skolā, bet kuru veikumu ne tik bieži pamana un cildina ar Ministru kabineta (MK) vai Eiropas Pilsoņu balvu. Plānots, ka IZM sagatavoto ziņojumu „Par skolotāju sagatavošanas programmas atbalstu” valdība skatīs 16. oktobra sēdē.

11. oktobrī valsts sekretāru sanāksmē izsludinās IZM izstrādāto MK noteikumu projektu „Noteikumi par valsts pamatizglītības standartu un pamatizglītības programmu paraugiem”, un interese tiks aicināti divu nedēļu laikā sniegt savus priekšlikumus un komentārus normatīvā akta pilnveidei. Aicinu tam sekot laikraksta mājaslapā www.izglitiba-kultura.lv, kur piedāvāsim aktuālo informāciju par nozīmīgo normatīvo aktu, kā arī varēs aktīvi paust savu viedokli.

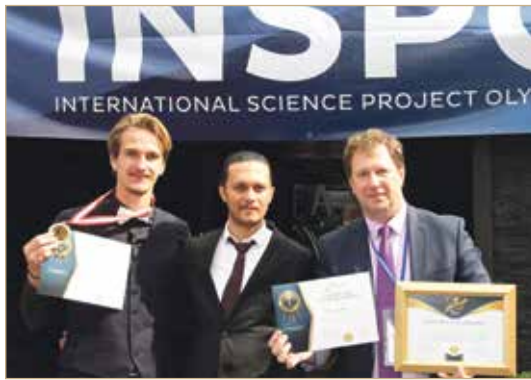
Latvijas komanda „EuroSkills 2018” iegūst piecas medaļas

Publicitātes foto

Starptautiskajā jauno profesionāļu meistarības konkursā „EuroSkills 2018” 28 valstu konkurencē Latvijas komanda ir ieguvusi vienu zelta un vienu sudraba medaļu un trīs medaļas par izcilu sniegumu: zelta medaļu saņēma Elinas Skrindževskas (Jelgavas Amatu vidusskola) un Lauras Kreivinas (Rīgas Dizaina un mākslas vidusskola) sniegums modes tehnoloģijās; sudraba medaļu izcīnīja skatlogu noformētāja Luīze Mihailova (Liepājas Mūzikas, mākslas un dizaina vidusskola), savukārt medaļas par izcilību ieguva smago spēkratu apkopes meistars Jānis Ozols (Priekuļu tehnikums), jaunie IKT profesionāļi Igors Būmanis (Rīgas Tehniskā koledža, RTK) un Ričards Trofimovs (Priekuļu tehnikums), kā arī timekļa lapu dizainers Gustavs Rācenājs (RTK).

Liepājas Raiņa 6. vidusskolas audzēknim – zelta medaļa

Publicitātes foto

Liepājas Raiņa 6. vidusskolas 12.a klases skolēns Roberts Kristis Jaunarājs-Janvāris kopā ar savu fizikas skolotāju Uldi Žaimi no 3. līdz 6. oktobrim pārstāvēja Latviju starptautiskajā zinātniski pētniecisko projektu olimpiādē „INSPO Turkey” Stambulā, iegūtot augstāko novērtējumu – zelta medaļu – vides zinātnes sekcijā.

Pasākumā piedalījās 18 valstu pārstāvji, kopējais fināla projektu skaits bija ap 80. Roberta Krista darba tēma – „Jaunu siltumizolācijas materiālu izstrāde un testēšana”. Olimpiādē bija paredzēta gan stenda prezentācija vietējās koledžas audzēkņiem un citiem interesentiem, gan projekta aizstāvēšana, izmantojot izveidotos paraugus, prototipus un prezentācijas materiālus uz ekrāna, individuāli žūrijas komisijai.

Spēlfilmā „Tēvs Nakts” – 12 „Lielā Kristapa” nomināciju

Publicitātes attēls

Spēlfilmā „Tēvs Nakts”, kas pirmizrādi piedzīvos 25. oktobrī, kļuvusi par nacionālās kinobalvas „Lielais Kristaps” nominanti 12 kategorijās.

Galvenajā – Žaņa Lipkes – lomā ir Artūrs Skrastiņš, kurš nominēts balvai „Lielais Kristaps” kā labākais aktieris. Žaņa sievu Johannu atveido Ilze Blauberģa, kas nominēta kā labākā aktrise otrā plāna lomā. Filmas režisors Dāvis Simanis nominēts kategorijā „Labākais spēlfilmu režisors”, kopā ar Matisu Gricmani kategorijā „Labākais scenārists” un kopā ar Andri Grantu – „Labākais montāžas režisors”. Andrejs Rudzāts nominēts kategorijā „Labākais spēlfilmu operators”, Kristīne Jurjāne – „Labākais mākslinieks” un „Labākais kostīmu mākslinieks”, savukārt Sarmīte Balode – „Labākais grima mākslinieks”, Edgars Rubenis – „Labākais komponists”, Vladimirs Golovņickis – „Labākais skaņu režisors”.

LAIKRAKSTA „IZGLĪTĪBA UN KULTŪRA” 27. SEPTEMBRA ELEKTRONISKAJĀ IZDEVUMĀ „VECĀKIEM”

- ◆ KĀ PANĀKT VĒLAMO BĒRNA UZVEDĪBU
- ◆ PAR BĒRNU FIZISKU SODĪŠANU
Kā pārvarēt spēcīgas dusmas
- ◆ BĒRNU SPĒJA REGULĒT SAVU DOMĀŠANU
UN UZVEDĪBU

LAIKRAKSTA „IZGLĪTĪBA UN KULTŪRA” 29. SEPTEMBRA ELEKTRONISKAJĀ IZDEVUMĀ „PIRMSSKOLAS IZGLĪTĪBA”

- ◆ 21. GADSIMTA SKOLA NĪDERLANDĒ
- ◆ TEMATISKI RADOŠIE DARBI MĀKSLAS
JOMĀ 2–3 GADUS VECU BĒRNU RADOŠUMA
KOMPETENCES PAMATU VEIDOŠANĀ

IZGLĪTĪBA KULTŪRA

Laikraksts „Skolotāju Avīze”
iznāk kopš 1948. gada 1. janvāra,
kopš 1990. gada 1. janvāra –
ar nosaukumu „Izglītība”,
kopš 1994. gada 6. janvāra – ar
nosaukumu „Izglītība un Kultūra”.

Nedēļas laikraksts
„Izglītība un Kultūra”
Izdevējs:
SIA „AB konsultants”
Vienotais reģistrācijas
numurs: 40103361805
Latvijas Republikas UR
masu informācijas līdzekļa
reģ. apl. Nr. 000701313

Redakcijas adrese:
Dzirnavu iela 21 Rīgā, LV-1010
Tālr.: 67096393,
e-pasts: redakcija@izglitiba-kultura.lv
www.izglitiba-kultura.lv
Galvenā redaktore:
Daiga Kļanska
Tālr.: 29 808301

e-pasts: daiga.klanska@izglitiba-kultura.lv
Reklāma un mārketing:
e-pasts: reklama@izglitiba-kultura.lv
Tālr.: 25628748, 67096393
Literārā redaktore: Zigrīda Purvīce
e-pasts: redakcija@izglitiba-kultura.lv
Datorgrafiķe: Linda Prātniece
e-pasts: redakcija@izglitiba-kultura.lv

Iespiests tipogrāfijā „Mūkusalā”.
Tirāža: 2000.
Abonēšanas indekss: 1092

Pārpublicēšanas vai citēšanas gadījumā
atsauce uz „Izglītību un Kultūru” obligāta.
Publikācijas paustais viedoklis ne vienmēr
atspoguļo redakcijas viedokli.

Valdība apstiprina mērķdotāciju sadalījumu pašvaldībām pedagogu atalgojumam

IK INFORMĀCIJA

Valdība 2. oktobrī apstiprināja Izglītības un zinātnes ministrijas (IZM) sagatavoto rīkojuma projektu par mērķdotāciju sadalījumu pašvaldībām – pašvaldību izglītības iestāžu pedagogu darba samaksai 2018. gadā. Kopējais mērķdotāciju apmērs 2018. gadam ir 354 982 511 eiro. Ministru kabinets (MK) 2. oktobrī apstiprināja mērķdotāciju sadalījumu, septembrim–novembrim paredzot 89 731 701 eiro, savukārt par mērķdotāciju sadalījumu decembrim tiks sagatavots atsevišķs rīkojuma projekts.

Pedagogu zemākā mēneša darba algas likme kopš šā gada 1. septembra ir palielināta no

680 eiro līdz 710 eiro, un pedagogi paaugstinātās algas par septembri, kā plānots, saņems oktobra sākumā.

Lai, ievērojot pedagogu minimālās algas likmes palielināšanu līdz 710 eiro un skolēnu skaita uz 2018. gada 1. septembri izmaiņu ietekmi, nodrošinātu pedagogu darba samaksu šogad, ir nepieciešams 6 168 049 eiro papildu finansējums. MK 2. oktobrī apstiprināja IZM sagatavoto rīkojuma projektu par finansējuma pārdali IZM budžetā 2 844 345 eiro apmērā. Savukārt no līdzekļiem neparedzētiem gadījumiem piešķirtais finansējums pedagogu minimālās algas likmes paaugstināšanai kopumā ir 3 323 704 eiro, t. sk. 2 844 345 eiro mērķdotācijām pašvaldībām.

Aprēķinot atalgojumam nepieciešamo finansējumu, tiek respektēti pašvaldību sniegtie dati par skolēnu skaitu, ko tās ievada valsts izglītības informācijas sistēmā līdz 5. septembrim. Pēc tam IZM nodrošina ievadītās informācijas pārbaudi un aprēķina finansējumu.

Pildot pedagogu darba samaksas pieauguma grafikā paredzēto, IZM kopā ar partneriem ir nodrošinājusi, ka ar šā gada 1. septembri samaksa par zemāko mēneša darba algas likmi pieaug par 30 eiro. Šogad 88 pašvaldības ir saņēmušas papildu finansējumu vispārējās izglītības iestāžu pedagogu darba samaksai par laika periodu no 2018. gada 1. septembra līdz 31. decembrim. Papildu finansē-

jums piešķirts tām pašvaldībām, kuras 2017./2018. mācību gadā izpildīja noteikto normētā skolēnu skaita attiecību pret vienu pedagoga mēneša darba likmi, kā arī pašvaldībām, kas veikušas ar skolu tīkla sakārtošanu saistītus pasākumus, reāli ietaupot mērķdotāciju.

2018. gada 15. janvārī valdība apstiprināja pedagogu darba samaksas pieauguma grafiku, kurā tiek paredzēts turpmāko piecu gadu laikā pakāpeniski palielināt pedagogu atalgojumu, līdz 2022. gada 1. septembrim sasniedzot 900 eiro par zemāko darba algas likmi. Grafikā plānots pakāpeniski palielināt pedagogu zemākās mēneša darba algas likmi vispārējā, pirmskolas, profesionālajā, interešu

izglītībā, kā arī augstskolās un koledžās. Vienlaikus tiek paredzēts, ka finanšu līdzekļi pedagogu darba samaksas pieauguma nodrošināšanai tiek rasti no trīs avotiem: sakārtojot izglītības iestāžu tīklu; efektīvizējot izglītības procesu, kā arī saskaņā ar solidaritātes un vienlīdzības principu piešķirot papildu finansējumu no pašvaldību un valsts budžeta.

MK rīkojuma projektu „Par mērķdotāciju sadalījumu pašvaldībām – pašvaldību izglītības iestādēm 2018. gadam”, „Par apropriācijas pārdali” un „Par finanšu līdzekļu piešķiršanu no valsts budžeta programmas „Līdzekļi neparedzētiem gadījumiem”” iespējams iepazīt MK mājaslapā. ■

Divas koledžas pievienosies universitātēm

IK INFORMĀCIJA

Ar 2019. gada 1. jūliju plānots reorganizēt divas Izglītības un zinātnes ministrijas (IZM) padoģības valsts koledžas, pievienojot tās universitātēm: Rīgas 1. medicīnas koledža turpinās pastāvēt kā Latvijas Universitātes (LU) aģentūra „Latvijas Universitātes Rīgas 1. medicīnas koledža”, savukārt Olaines Mehānikas un tehnoloģijas koledža kļūs par Rīgas Tehniskās universitātes (RTU) aģentūru „Rīgas Tehniskās universitātes Tehnoloģijas koledža”.

Rīgas 1. medicīnas koledža un Olaines Mehānikas un tehnoloģijas koledža nodrošina kvalitatīvu speciālistu sagatavošanu valstij svarīgās tautsaimniecības jomās, un koledžu absolventi darba tirgū ir pieprasīti un novērtēti. Pēc reorganizācijas visas pašreizējās abu koledžu programmas, nodrošinot studējošajiem plašākas studiju un pētniecības iespējas un paaugstinot starptautisko konkurētspēju, turpinās īstenot universitāšu aģentūras. Koledžu integrācija universitātēs ļaus efektīvi izmantot augstākās izglītības un zinātnes resursus, paaugstinot studiju programmu kvalitāti un stiprinot to sasaisti ar pētniecību.

Rīgas 1. medicīnas koledžas stratēģijā 2015.–2020. gadam kā viens no mērķiem ir definēta sadarbība un ciešāka integrācija ar augstskolām. „Attīstot pirms vairākiem gadiem veiksmīgi uzsāktu sadarbību ar LU un turpmāk darbojoties universitātes aģentūras statusā, koledžai paveiks plašākas iespējas veikt efektīvāk organizēt mācību procesu un sagatavot kvalitatīvus speciālistus, īpaši farmācijā un zobārstniecībā, kā arī pilnvērtīgāk izmantot

FOTO: www.rmk1.lv

Ar nākamā gada 1. jūliju Rīgas 1. medicīnas koledža turpinās pastāvēt kā LU aģentūra „Latvijas Universitātes Rīgas 1. medicīnas koledža”.

abu mācību iestāžu infrastruktūru un resursus. Tāpat tas ļaus veiksmīgāk nodrošināt mācību un studiju pēctecību, paaugstināt programmu kvalitāti un studiju sasaisti ar pētniecību,” uzsver Rīgas 1. medicīnas koledžas direktora vietniece **Ausma Čebere**.

LU ieskatā koledžas integrācija ir nozīmīgs ieguldījums Latvijas izglītības un zinātnes telpas nostiprināšanā un pozitīvi ietekmēs tautsaimniecības izaugsmi. „Studentiem būs daudz plašākas iespējas turpināt studijas universitātēs un iesaistīties pētnieciskajā darbā sev tuvā zinātnes nozarē. Ieguvumi studentiem būs daudzi un dažādi: paaugstināta studiju resursu, ieskaitot augstvērtīgo LU resursu klāstu, pieejamība, iespēja jau laikus sagatavoties studijām augstākā līmenī un kļūšana par daļu no lielākas studentijas ar visām papildu iespējām, piemēram, kultūras un sporta jomā. Turklāt studentiem būs ļoti spēcīgs pār-

stāvniecības spēks – LU Studentu padome,” stāsta LU prorektors eksakto, dzīvības un medicīnas zinātņu jomā **Valdis Segliņš**.

RTU attīstības prorektors **Artūrs Zeps** uzskata, ka vienošanās ar Olaines Mehānikas un tehnoloģijas koledžu par tās integrāciju RTU ir labs piemērs, kā izglītības iestādes sadarbībā ar industriju pārdomātā procesā kopīgi strādāt, lai darba tirgum sagatavotu izcilus speciālistus. „Apvienojot spēkus, tiek gan stiprināts studiju process, gan veicināta kopēja resursu izmantošana, tā veidojot spēcīgāku pamatu ķīmijas jomas tālākai attīstībai,” saka augstskolas prorektors.

Arī Olaines Mehānikas un tehnoloģijas koledžas direktore **Dace Vilkēna** uzsver, ka šīs ir pozitīvas pārmaiņas, kas koledžai pavērs jaunas attīstības iespējas. „Varēsim vieglāk un ātrāk reaģēt uz nozaru darbaspēka pieprasījuma izmaiņām un operatīvāk sa-

FOTO: www.rmk1.lv

Olaines Mehānikas un tehnoloģijas koledžu pievienos RTU.

gatavot nozarēm nepieciešamos speciālistus ar profesionālo kvalifikāciju,” uzsver direktore.

IZM ir nodrošinājusi, ka koledžu infrastruktūrā tiek veikti nozīmīgi Eiropas Savienības struktūrfondu ieguldījumi, stiprinot iestāžu iekšējo pārvaldību un resursu vadību. Tiek modernizētas STEM (zinātne, tehnoloģijas, inženierzinātnes, matemātika), to vidū medicīnas un radošās industrijas, studiju programmas, uzlabota pirmā līmeņa profesionālās augstākās izglītības mācību vide koledžās.

IZM, īstenojot augstākās izglītības reformas saistībā ar koledžu iekļaušanu universitātēs, individuāli izvērtē katru gadījumu, novērtējot ikvienas koledžas iespējamo integrāciju kontekstā ar profesionālās izglītības attīstības tendencēm. Pārmaiņu mērķis ir mobilizēt profesionālās un augstākās izglītības resursus, lai veicinātu augstākās profesionālās

izglītības orientāciju uz inovāciju kompetenču veidošanu un tādējādi nodrošinātu Latvijas ekonomikas attīstībai nepieciešamā cilvēkkapitāla attīstīšanu.

Reizē ar Rīgas 1. medicīnas koledžas reorganizāciju noslēgsies 2010. gadā uzsāktais medicīnas koledžu reorganizācijas process, kura laikā pakāpeniski izstrādāts katrai medicīnas koledžai atbilstīgākais integrācijas modelis. Integrācija ļaus koledžai turpināt arī profesionālo izglītības programmu īstenošanu, izmantojot LU resursus, to vidū ciešāk sadarboties ar LU Paula Stradiņa Medicīnas koledžu un LU Rīgas Medicīnas koledžu.

IZM sagatavotos Ministru kabineta rīkojuma projektus „Par Olaines Mehānikas un tehnoloģijas koledžas reorganizāciju” un „Par Rīgas 1. medicīnas koledžas reorganizāciju” valsts sekretāru sanāksmē izsludināja 2018. gada 4. oktobrī. ■

Pasniegtas Rīgas pašvaldības balvas „Zelta pildspalva” un „Zelta stipendija”

Turpinājums no 1. lpp. ►

Svarīgi, lai bērniem būtu prieks

Rīgas 64. vidusskolas sporta skolotāja **Dace Upesleja** stāsta, ka trīsarpus gadu vecumā sākusi sportot un viņai bijusi burvīga, harismātiska, sirsnīga un ļoti gaiša daiļslidošanas trenere, tāpēc viņa jau četru gadu vecumā zinājusi, ka būs trenere.

FOTO: Andris Bērziņš

14 gadus strādājusi par treneri, bet kopš 1996. gada ir Rīgas 64. vidusskolas sporta skolotāja. Runājot par trenera un skolotāja darba atšķirību, D. Upesleja norāda, ka sporta skolu izvēlas skolēni, kuri ir ieinteresēti un motivēti sasniegt rezultātus, savukārt skolā par fizisko kustību nozīmi ir jāspēj pārliecināt arī tos skolēnus, kuriem sports nav tik nozīmīgs. „Man ir prieks, ka visus skolēnus ir izdevies pārliecināt par kustību nepieciešamību ikdienā un mūsu skolā nav modē ārsta atbrīvojumi. Ir kādi bērni, kuriem ir smagākas diagnozes, bet arī viņi savu iespēju robežās piedalās stundā. Skolotājam nav lielāka prieka kā redzēt skolēnu acīs prieku par to, ko viņi dara. Citiem ir grūtības nokomplektēt dalībniekus sacensībām, bet mūsu skolā skolēni ar aizrautību piesakās sacensībām un veiksmīgi arī startē,” stāsta D. Upesleja. Skolotāja atzīst, ka skolotājam ir jābūt arī stingram savās prasībās, jātur skolēni tādā neredzamā saitītē, lai viņi to pat nenojaustu. Ja nebūs disciplīnas, tad sāksies haoss – un tad arī prieka nebūs. Sporta skolotāja lepojas ar skolas tradīciju ik pa diviem gadiem rīkot olimpisko dienu ar lāpu, karogu un himnu.

D. Upeslejai skolā patīk un viņu aizrauj tas, ka katra diena ir atšķirīga, ar pozitīviem un ne tik pozitīviem pārsteigumiem. „Es nevaru iedomāties sevi bijot, kur ir sēdošs darbs. Es gaidu krāsainas dienas, un skolā tas tā arī ir. Man ir būtisks arī klases audzinātāja darbs. Esmu audzinājusi skolēnus no 1. līdz 12. klasei, un tajā laikā viņi man bija kā

ģimene. Mēs joprojām uzturam kontaktus, rīkojam salidojumus, un, ja man ir kāda vajadzība, tad atliek tikai piezvanīt, un es zinu, ka vienmēr viņi palīdzēs. Nācās audzināt skolēnus arī tikai vienu gadu – izlaiduma klasi, bet pat viņi šodien bija atskrējuši mani apsveikt. Audzinātāja darbs ir ļoti grūts. Kas to nav darījis, tas nesaņācis. Bet tas ir arī ļoti skaists, jo preti gūstu skolēnu cieņu, mīlestību, uzmanību, atbalstu, un man ar audzināmajiem skolēniem ir mūža draudzība,” gandarīta saka D. Upesleja.

Skolotāja spēku darbam gūst savā jaukā un atbalstošajā ģimenē, priecājas par dēlu, kurš ir izglītības psihologs.

Pedagoģe uzskata, ka vajadzētu rast risinājumu gadiem ilgi pārspriestajam jautājumam par izdienas pensijām skolotājiem. „Tā nav kaprīze vai iegriba, bet gan pamatota vajadzība – visi sporta skolotāji ir izbījuši sportisti, kas regulāri saskaras ar dažādām veselības problēmām, kuras apgrūtina vai dažkārt pat liedz turpināt darbu savā profesijā,” piebilst pieredzējuši pedagoģe.

Priecājos, ka skolēniem rūp valodas kultūra

Rīgas Centra humanitārās vidusskolas latviešu valodas un literatūras skolotāja, Latvijas Universitātes Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultātes docente **Elita Stikute**, jau mācoties 4. klasē, nolēmusi, ka būs skolotāja. „Man dzīvē ir paveicies

FOTO: Andris Bērziņš

ar daudziem viediem, dzīvesgudriem skolotājiem, kuriem es gribēju līdzināties. Stacijas astoņgadīgajā skolā man latviešu valodu un literatūru, angļu valodu un zīmēšanu mācīja klases audzinātāja Sarmīte Smirnova. Skolotājas vizuālais tēls, sirsnība, atsaucība mani iedvesmoja tik ļoti, ka es gribēju viņai līdzināties. Balvu 1. vidusskolā mana audzinātāja bija krievu valodas un literatūras skolotāja Zoja Štolce, un arī viņa bija sirsnīga un ieinteresēta katra skolēna mācībās, nākotnes izvēlēs,” atmiņās dalās Elita. Viņai pa-

tikusi skolas vide, un jau bērnībā, ejot četrus kilometrus līdz skolai, viņa izdomājusi plānu un metodes, kā mācīt literatūru un angļu valodu, kas bijuši viņas mīļākie mācību priekšmeti.

„Kādreiz sabiedrība uz skolotāju skatījās kā uz īpašu cilvēku. Lai gan tagad ir mainījusies sabiedrības attieksme pret skolotāju, manuprāt, skolotāja profesija joprojām ir cienijama. Ja cilvēkam tas ir sirdsdarbs, kurā viņš ieliek visu labāko, ko vien var, tad ir jauki brīži un gandarījums, kā nav citās profesijās. Ikdienu ir grūti, ir rūpīgi un ļoti pārdomāti jāgatavojas mācību stundām, jādomā, ko, kā un kāpēc mācīt, kāda būs atgriezeniskā saite, bet, ja stunda ir izdevusies, nav lielāka prieka. Piemēram, šodien ar skolēniem runājam par Jāņa Poruka dzeju, skolēni aktīvi diskutēja par dzejnieka paustajām atziņām, tik dziļi tās izprata, ka ir milzīgs gandarījums. Un vēl man ir svarīgi, lai maniem skolēniem rūp valodas kultūra – viņi nereti jautā manu padomu par kādu valodas jautājumu, ja darba kolektīvā nav vienprātības. Es vienmēr sekoju savu absolventu dzīves gaitām, man ir svarīgi, kā viņiem dzīvē klājas. Ir prieks, ka ir izdevies izaudzīnāt un izskolot jaunos zinātniekus, literātus, pedagogus, kuri pat pirms manis ir ieguvuši „Zelta pildspalvu”. Regulāri tiekamies ar audzinātās klases absolventiem. Man ir pateicīgs mācību priekšmets, kurā varam runāt par tikumiskajām, ētiskajām un estētiskajām vērtībām, izmantojot literāros darbus. Es varu būt laimīga, ka mani skolēni labprāt lasa daiļliteratūru,” stāsta E. Stikute.

Skolotāja spēku gūst dabā, ceļojot, sportojot. Lielisks atbalsts ir vīrs Aigars, kā arī skolas vadība un kolēģi, kuri vienmēr ir gatavi dalīties ar savu labo pieredzi, idejām.

Ļoti mīl savus skolēnus un profesiju

Rīgas 92. vidusskolas ģeogrāfijas skolotājs **Valerijs Sudņickis** atzīst, ka viņš ļoti, ļoti mīl savus skolēnus, ģeogrāfiju un pedagoģiju. „Man sava profesija ir sirdī, un es ļoti cenšos skolēnus saprast, jo tikai tā ir iespējams iemantot viņu cieņu un interesi par mācību priekšmetu, ko mācu,” saka skolotājs. Viņš priecājas par skolēniem, kuri ir motivēti mācīties, izrāda interesi par ģeogrāfiju, jo tad arī viņam ir prieks strādāt.

Kolēģi Valeriju raksturo kā ļoti atsaucīgu pedagogu, kuru ciena gan skolēni, gan kolēģi. Viņš prot ar skolēniem atrast kopīgu valodu, organizē brīnišķīgus pārgājienu un ekskursijas, un, lai skolēni zinātu savu tuvāko apkārtni – Pļavniekus, ekskursija vai pārgājiens sākas, jau pārkāp-

FOTO: Andris Bērziņš

jot skolas sliekšni. Skolotājam ir svarīgi, lai bērni iepazītu un iemīlētu Latviju, tādēļ viņš kopā ar skolēniem dodas ekskursijās ar vilcienu uz Siguldu, Jelgavu. Valerijs ir aizrautīgs sarunu biedrs gan skolēniem, gan kolēģiem.

Šogad balvu pasniegšanas ceremonijas dalībniekus ar muzikālu sveicienu iepriecināja Jāzepa Mediņa Rīgas 1. mūzikas skolas zēnu koris diriģenta Romāna Vanaga vadībā, solo – Zigfrīds Muktupāvels un grupas „Trio con Brio” mūziķi Rūdolfs Pēteris Rubenis, Aigars Raumanis un Miķelis Dzenuška. ■

Balvu „Zelta pildspalva” par radošu, inovatīvu un profesionālu pedagoģisko darbu, kā arī par ieguldījumu skolēnu izglītošanā un audzināšanā saņēma 15 Rīgas pedagoģi:

Beāte Kaupasa, Ziemeļvalstu ģimnāzijas angļu valodas skolotāja;

Daiga Berķe, Rīgas 31. vidusskolas latviešu valodas un literatūras skolotāja;

Aija Melle, Rīgas Juglas vidusskolas direktore, latviešu valodas un literatūras skolotāja;

Olga Bubļikova, Rīgas 80. vidusskolas vācu valodas skolotāja;

Dace Upesleja, Rīgas 64. vidusskolas sporta skolotāja;

Daina Mazmača, Rīgas Valsts 1. ģimnāzijas ģeogrāfijas un bioloģijas skolotāja;

Ieva Mezīte, Rīgas Valsts vācu ģimnāzijas mūzikas skolotāja;

Raita Stepāne, Rīgas internātvīdusskolas bērniem ar dzirdes traucējumiem mājturības un tehnoloģiju skolotāja;

Zane Lūse, Rīgas Centra daiļamatniecības pamatskolas sākumskolas skolotāja;

Elita Stikute, Rīgas Centra humanitārās vidusskolas latviešu valodas un literatūras skolotāja;

Valerijs Sudņickis, Rīgas 92. vidusskolas ģeogrāfijas skolotājs;

Ināra Krauja, Andreja Pumpura Rīgas 11. pamatskolas latviešu valodas un literatūras skolotāja;

Ļubova Volkova, Rīgas Zolitūdes ģimnāzijas bioloģijas skolotāja;

Guna Pudule, Ilģuciema vidusskolas latviešu valodas un literatūras skolotāja;

Edīte Teterovska, Rīgas Lietuviešu vidusskolas matemātikas un ekonomikas skolotāja.

Rīgas domes balva „Zelta stipendija” 1138,30 eiro apmērā piešķirta galvaspilsētas skolu absolventiem par izcilām zināšanām un augstiem sasniegumiem pilsētas, valsts un starptautiskajās mācību priekšmetu olimpiādēs un zinātniski pētniecisko darbu konkursos. Šogad „Zelta stipendiju” saņēma 18 izcilākie Rīgas skolu audzēkņi:

Artūrs Babris, Rīgas Valsts 1. ģimnāzijas absolvents;

Andris Barviks, Rīgas Valsts 1. ģimnāzijas absolvents;

Ilja Belovolovs, Rīgas 92. vidusskolas absolvents;

Anna Krapivina, Rīgas 72. vidusskolas absolvente;

Vladislava Kurtukova, Rīgas 95. vidusskolas absolvents;

Roberts Kustavus, Rīgas Valsts 1. ģimnāzijas absolvents;

Andrejs Makarovs, Rīgas 40. vidusskolas absolvents;

Gerda Miezere, Rīgas Valsts 2. ģimnāzijas absolvente;

Aleksejs Nazarovs, Rīgas Valsts 1. ģimnāzijas absolvents;

Arsēnijs Nitijevskis, Rīgas 96. vidusskolas absolvents;

Artis Ivo Pencis, Rīgas Valsts 1. ģimnāzijas absolvents;

Maksims Pogumirskis, Rīgas Valsts 1. ģimnāzijas absolvents;

Zlata Potilicina, Rīgas Klasiskās ģimnāzijas absolvente;

Everita Annemarija Samuša, Rīgas Valsts 1. ģimnāzijas absolvente;

Mihails Šatļikovs, Āgenskalna Valsts ģimnāzijas absolvents;

Laura Tutāne, Āgenskalna Valsts ģimnāzijas absolvente;

Agnese Upīte, Rīgas Valsts 1. ģimnāzijas absolvente;

Ēriks Vilunas, Rīgas Valsts 1. ģimnāzijas absolvents.

Par zelta dālderiem, pūķiem, darbiem un atbildību

FOTO: no personiskā arhīva

„Ja darāmais būs vajadzīgs, jēgpilns un no sirds darīts, visu veidu atzinība un pateicība agri vai vēl būs,” ir pārliecināta Aija Tūna.

IK AIJA TŪNA

Speciāli „Izglītībai un Kultūrai”

Šis ir tas brīnišķīgais laiks, kad pienāktos svinēt dabas dāsnumu un cilvēka darba radīto pārpilnību. Šis ir tas laiks, kad pieliekamie, pagrabi un apcirkņi

“Kādas ir mūsu attiecības ar naudu? Vai atzīstam to par padarītā darba rezultāta mērauklu? Kāpēc mūsu sabiedrībā par to joprojām tik grūti runāt; kāpēc bieži vien negausīgi gribam vēl un vēl, pat īsti nezinot, ko ar to darīt; kāpēc tik bieži aizdomīgi un šķībi, ne ar prieku raugāties uz tiem, kuriem ir vairāk (pat ja viņi gatavi ar to dalīties)?

jau pilni teju līdz maksimumam. Kad āboliem vairāk devēju nekā ņēmu. Kad kļavu lapu zelta dālderis spīd zaros un kārdinoši čaukst zem kājām. Kad reti kurš spēj turēties preti kārdinājumam piepildīt kabatu un rokassomu krājkontus ar lepni spīdīgiem kastaņiem. Kad uzkrājam spēku, siltumu un drosmi iziet cauri priekšā stāvošajam tumsam un aukstuma posmam, arī tajā saskatot skaistumu un vērtību. Vai mēs protam gan paši tā no sirds izpriecāties par šo pārpilnības un bagātības laiku, gan padarīt dabas dāvētā un cilvēka sasniegtā vērtību saredzamu un saprotamu saviem skolēniem?

Tieši šajā laikā manās rokās nonākusi filozofijas doktores Evijas Volfas-Vestergārda grāmata „Mans bagātības pūķis. Latviešu mitoloģiskās teikas: dziļu psiholoģijas skatījums”, kas piesaista gan ar izcilajām, dziļi simboliskajām gleznotajām Ilzes Avotiņas ilustrācijām, gan nepierastu skatu uz latviešu mitoloģiju, mudinot ielūkoties teiku stāstītāju un šodienas lasītāju iekšējā pasaulē. Patiesi, kādas ir mūsu attiecības ar naudu? Vai atzīstam to par padarītā darba rezultāta mērauklu? Kāpēc mūsu sabiedrībā par to joprojām tik grūti runāt; kāpēc bieži vien negausīgi gribam vēl un vēl, pat īsti nezinot, ko ar to darīt; kāpēc tik bieži aizdomīgi

“Iedziļinoties latviešu teikās, pētniece pamanījusi, ka tajās pie teikšanas labklājības un bagātības iegūšanā vairumā gadījumu ir nevis cilvēks pats, bet brīnumi, nejaušības un pārdabiski spēki.

un šķībi, ne ar prieku raugāties uz tiem, kuriem ir vairāk (pat ja viņi gatavi ar to dalīties)? Kāpēc tik lēnām iedzīvojas mecenātisma kultūra un tik ļoti negribas maksāt nodokļus?

Iedziļinoties latviešu teikās, pētniece pamanījusi, ka tajās pie teikšanas labklājības un bagātības iegūšanā vairumā gadījumu ir nevis cilvēks pats, bet brīnumi, nejaušības un pārdabiski spēki. Vai tur kāds sakars ar mūsu tautas vēsturi? – autore izsaka minējumu. Un, pat ja tā, tad tas ir jāapzinās un tālāk jārikojas pašiem, jo „īstenībā mēs paši esam gan saimnieki, gan saimnieces, gan puiši, gan meitas, kas kaunina, galina vai labi uztur savus iekšējos bagātības nesējus”, jo runa jau nav tikai par materiālām lietām, bet arī labklājību plašākā izpratnē, prāta un gara gudrību, mūsu visu kopā sadzīvošanu un iešanu kalnup.

Tā nu lasām no jauna teikas un padomājam par savu attieksmi pret tajās aprakstīto, un sapņojam stāstu tālāk, kā to, atsaucoties uz Karla Gustava Junga (*Carl Gustav Jung*) darbiem, iesaka E. Volfas-Vestergārda. Grāmata ir īpaša arī ar to, ka teikas tajā publicētas gan latviešu, gan angļu valodā. Lielu savas profesionālās dzīves daļu strādājot dažādās Eiropas, Amerikas un Āfrikas valstīs, autore izjutusi nepieciešamību sniegt savu artavu latviešu kultūras mantojuma iziešanai plašākā pasaulē. Tādējādi esam ieguvuši skaistu dāvanu saviem angļiski runājošajiem draugiem un kolēģiem.

“Sevi īpaši jāpieskata, lai pozitīvajā apsēstībā ar izvēlēto darbu, aizsākto projektu, izveidoto biznesu utt. nepazaudētu līdzsvaru un, kas jo būtiskāk, sev svarīgos cilvēkus.

Cita starpā par attiecībām ar bagātības pūķi lieliskā intervijā žurnālā „Una” runā arī arhitekts un uzņēmējs Uldis Pilēns. Ja kāda iemesla pēc nebūsiat Liepājā vai nesekosiet interneta tiešraidē sabiedrības vadītāju konferencei „Celtspēja” 19. oktobrī, tad šī intervija varētu būt labs sākums pašu pārdomām un sarunām ar skolēniem. Kāpēc pieminu šo konferenci? Pedagoģi taču ir visistākie sabiedrības vadītāji; vai tad ne tā? Atgriežoties pie intervijas, tā rosina domāt par to, kā, piemēram, ir dot uzņēmumam savu vārdu. Lai apliecinātu savu individualitāti, bet arī gatavību uzņemties atbildību. Aizvien vairāk no jaunajiem uzņēmējiem dzirdu nopietnu atziņu: „Esmu atbildīgs par cilvēkiem, kuri strādā manā uzņēmumā, kuriem ir ģimenes, bērni, kredīti, nākotnes sapņi.” Tajos brīžos mana ticība Latvijas nākotnei gavilē. Cerams, arī darba ņēmēji izjut atbildību pret tiem cilvēkiem, kuri no maza izaudzē lielu, kuri sapņo, riskē un īsteno iespējamo un neiespējamo. Par šīm abām tik cieši kopā esošajām medaļas pusēm, ļaujot iepazīt katras puses ieguvumus un izaicinājumus un aicinot lemt, ar ko katrs vēlas sākt, ir jārunā ar mūsdienu jauniešiem. Jā, tikai to, ar ko sākt, jo nav jāpieņem negrozāms lēmums uz visu mūžu. Esam taču 21. gadsimtā.

Pirms kāda laika lasīju trāpīgu parafrāzi par dažādos iedvesmas pasākumos bieži lietoto teicienu „Atrodi darbu, ko tu mīli, un tev nevienam dienu mūžā vairs nebūs jāstrādā”. Jaunā versija, arī pieklājīgi tulkojot, ir skarba, bet – ai, cik patiesa! – „Atrodi darbu, ko tu mīli, un tu strādāsi sasodīti daudz, visu laiku un bez robežām, nenošķirot darbu no pārējās dzīves, un visu uztversi izteikti personīgi”. Paraugieties uz tiem, kuri dara darbu, kuru mīl, – vai mīl to, ko dara, aprunājieties ar viņiem, un jūs sapratīsiet, ka tā arī ir. Sevi īpaši jāpieskata, lai pozitīvajā apsēstībā ar izvēlēto darbu, aizsākto projektu, izveidoto biznesu utt. nepazaudētu līdzsvaru un, kas jo būtiskāk, sev svarīgos cilvēkus. Taču, ja reiz patīk tas, ko dari, tad pieņem, ka tā ir tava izvēle un tavs lēmums – strādāt ilgāk, vairāk, intensīvāk – un nevienam citam tiešām par to nav jājūtas vainīgam, nav jābūt pateicīgam vai kā citādi jāreaģē. Ja darāmais būs vajadzīgs, jēgpilns un no sirds darīts, visu veidu atzinība un pateicība agri vai vēl būs. Un pats darba darītājs, izjutot piepildījumu un prieku, jutisies kā savu bagātības pūķi sastapis.

Visi šie jautājumi attiecas uz ikvienu, taču vispirms uz tiem, kuri uzņēmusies pienākumu,

“Ja reiz patīk tas, ko dari, tad pieņem, ka tā ir tava izvēle un tavs lēmums – strādāt ilgāk, vairāk, intensīvāk – un nevienam citam tiešām par to nav jājūtas vainīgam, nav jābūt pateicīgam vai kā citādi jāreaģē.

atraduši iespēju un sajutuši aicinājumu būt kopā ar bērniem un jauniešiem un kopā meklēt ceļus mūsu strauji mainīgajā, bet patiesībā tik ļoti uz mūžvecām vērtībām balstītajā pasaulē. Droši vien šā darba veikšanai nepieciešams noteikts briedums, ne gados, bet personības attieksmē mērāms. Nepieciešama spēja apzināties, ka ne katru reizi jābūt tam, kuram taisnība; ne vienmēr jābūt skaļākajam un galvenajam runātājam, ka tiešām nav, kā saka tautas gudrība, jābūt visām pudelēm par korķi. Nav jāstāv malā un

“Nepieciešama spēja apzināties, ka ne katru reizi jābūt tam, kuram taisnība; ne vienmēr jābūt skaļākajam un galvenajam runātājam, ka tiešām nav, kā saka tautas gudrība, jābūt visām pudelēm par korķi. Nav jāstāv malā un jāgaida – uz norādījumu, pavēli, pareizo atbildi vai brīnumu, bet nav arī jālaužas par katru cenu.

jāgaida – uz norādījumu, pavēli, pareizo atbildi vai brīnumu, bet nav arī jālaužas par katru cenu. Jāsaprot, ka varbūt jāsāk ar sevis vadību. Arī par to būs sarunas Liepājas konferencē. Cerams, arī jūsu skolotāju istabā, klasēs, mājās un kādā rudenīgā pastaigā vai talkā, rudens dāsnumu un skaistumu baudot. ■

Skolotāju galdi pārbīdās – no telpas laukā vai tās aizmugurē

„Svarīga ir skolēnu sadarbība. Kad viņi strādā kopā un meklē atbildes, tad skolotājam jārada droša vide, kur var atrasties skolēnu radošums,” ir pārliecināta izglītības eksperte no Somijas Peivi Nilivāra.

Limbažu novada ģimnāzijas direktore un matemātikas skolotāja Gunta Lāce uzsver, ka skolotājs zina sasniedzamos rezultātus, tāpēc viņam ir jābūt paraugam, kas uzņemas atbildību.

IK ILZE BRINKMANE

Valsts izglītības satura centrs (VISC), kas īsteno projektu „Kompetenču pieeja mācību saturā” jeb „Skola2030”, 27. septembrī Latviešu biedrības namā rīkoja konferenci „Lietpratība pamatzglītībā”, kurā iepazīstināja ar mācību satura un pieejas dažādās mācību jomās ieviešanu un pilot-skolu pieredzi.

Mainīt akcentus no „mācīt – ko?” uz „mācīt – kā?”

Konferences ievaddaļā uz skatuves atradās vairāki skolēni, runājot tekstus – atbildot uz jautājumiem, kādu skolu viņi grib un ko skolotājs var iemācīt. No atbildēm jāsecina, ka 21. gadsimta bērni īpašu vērību velta pieaugušā attieksmei un sagaida acu kontaktu, pozitīvismu, prieku, cer iemācīties draudzīgumu un pieklājību, jo tikai divi bērni alka uzzināt, kā izrunāt zilbes un rēķināt citādi. Ko skolēni var iemācīt skolotājiem? Šķiet, bērni sagaida prasmi ieklausīties, ne tikai runāt, un viena no meitenēm apgalvo, ka bērni zina daudz par dzīves grūtībām. Kāds zēns saka: „Varam iemācīt, kā ir būt bērnam.” Tātad bērni cer, ka skolā vide būs atsaucīga, draudzīga un iejūtīga, bet ko cer izglītības politikas veidotāji?

Izglītības un zinātnes ministrs **Kārlis Šadurskis** savā runā uzsvera kaut ko līdzīgu – aicināja vairāk savstarpēji sarunāties un nesmierties par otra kļūdaiem izteikumiem.

VISC vadītājs **Guntars Catlaks** definēja kopīgo mērķi – citāda, labāka sabiedrība. Viņa uzskatā to spēs paveikt iecerētais

mācību saturs un pieejas maiņa, tāpēc ka skolēni kļūs vispusīgi attīstīti un lietpratīgi, ieinteresēti visā, ko dara. Visai filozofisks izklausījās G. Catlaka redzējums par pašvadītu mācīšanos – katrā uzdevumā meklēt savus risinājumus, kas jau varētu noderēt ne vien patlaban, bet arī nākotnē. (Salīdzinājumam – citāds viedoklis par pašvadītu mācīšanos ir Rīgas Valda Zāliša sākumskolas direktorei un matemātikas skolotājai Elitai Rīterei, ar kuru iepazīstinājam iepriekšējā laikraksta numurā.)

Projekta „Skola2030” mācību satura ieviešanas vadītāja **Zane Oliņa** norādīja, ka nākotnē skolotāji paši veidos programmas, atbildīgi interpretēs standartu, jo notiek uzvaru pārbīde no zināšanu nodošanas uz mācīšanās vadīšanu: „Skolotājam ir skaidra stratēģija, ko māca, viņš apzināti veido stundas tā, lai skolēni būtu motivēti mācīties. Skolotājs iedvesmo, atbalsta un virza skolēnus izaugsmei, piemēram, matemātikā svarīgi skolēniem iemācīties tādas stratēģijas kā „domāt no beigām” vai „mini un pārbaudi”; vēsturē – kā izvērtēt, vai dotais informācijas avots ir ticams; latviešu valodā – kā noteikt teksta galveno domu. Skolotājam, plānojot mācības, svarīgi mainīt akcentus no „mācīt – ko?” uz „mācīt – kā?”

Z. Oliņa atgādināja, ka jauns skolotāja profesijas standarts (<https://visc.gov.lv/profizglitiba/dokumenti/standarti/2017/PS-048.pdf>) ir pieņemts maijā un tajā ir tādi nosacījumi kā, pirmkārt, veido fiziski un emocionāli drošu, attīstošu un iekļaujošu mācību vidi; otrkārt, pārzina mācību jomu un mācību priekšmetu un to prasmīgi māca.

Somijā skolotājam mediators loma

Skolotāja, izglītības konsultante un profesionālās izaugsmes trenere izglītībā SIA „Innoline” vadītāja **Peivi Nilivāra** (*Päivi Niliväara*) no Somijas atklāja savas pārdomas un pieredzi. Viņa vēlējusies uzlabot veidu, kā strādāt ar bērniem, lai skolēni mācītos aktīvāk. „Saprātu, ka skolotāja uzdevums ir bērna iespējošana mācīties. Tam nosacījums – atmosfērai klasē jāmainās, un par to ir atbildīgs skolotājs. Svarīga ir skolēnu sadarbība. Kad viņi strādā kopā un meklē atbildes, tad skolotājam jārada droša vide, kur var atrasties skolēnu radošums,” stāsta P. Nilivāra. Viņas pirmā taktika bijusi no klases iznest savu galdu un skolēnus sasēdināt nelielās grupās, stundas organizēt ārpus klases telpām, jo tad rodas lielāka interese un jautājumi, piemēram, mežā. Skolotājs ir palīgs un mediators, un kopš 2016. gada tas ir paredzēts arī jaunajā Somijas mācību programmā.

Saprotot, cik svarīga ir atgriezeniskā saite, viņasprāt, mazāk jāuzdod kontroldarbi, bet, lai varētu vairāk strādāt ar katru skolēnu individuāli, mazāk laika jāatvēl stāstījumam.

P. Nilivāra aicina skolu direktorus nodrošināt skolotājiem sadarbības iespējas, bet skolotājiem – būt atvērtiem un mācīties vienam no otra, „jo kolēģi ir milzu resurss zināšanām un prasmēm. Skolotājs ir sabiedrības, kas mācās, sirds un dvēsele”.

Skolēni par matemātiku runā

Limbažu novada ģimnāzijas direktore un matemātikas skolotāja **Gunta Lāce** secinājusi, ka skolēniem ir jārunā par matemā-

tiku, jāveido prezentācijas, bet skolotājam jāstāsta arvien mazāk. Viņa savu galdu esot pārvietojusi uz klases telpas aizmuguri. „Skolotājs zina sasniedzamos rezultātus, tāpēc viņam ir jābūt paraugam, kas uzņemas atbildību. Mūsu skolā uzsvars ir uz procesa vērtēšanu, tādēļ skolēniem jāuzņemas sava daļa atbildības, ir ierobežotas iespējas kļūdainu darbu pārrakstīt, taču viņi jau sākotnēji tic, ka uzdevumu var paveikt. Izcilība tiek sasniegta ar darbu, un to var skolēni ne tikai ģimnāzijās, bet arī mazās lauku skolās,” pārliecināti saka G. Lāce.

Par savienotajiem traukiem valodā un literatūrā

Latvijas Universitātes asociētais profesors **Arvils Šalme** un Rīgas Franču liceja latviešu valodas un literatūras skolotāja **Inese Lāčauniece** atklāja jauno pieeju latviešu valodas un literatūras mācīšanai.

„Valodas ir savstarpēji saistītas, un nav tā, ka vispirms piepilda dzimtas valodas trauku. Tie ir savienotie trauki, jo valodas universālijas ir vienotas. Ja saprot, kas ir lietvārds, tad tas nav jāskaidro visās apgūstamajās valodās,” stāsta A. Šalme.

Literatūra ir ierindota kultūras izpratnes un mākslas jomā. I. Lāčauniece norāda, ka skolēni būs kā multimākslinieki atšķirīgās un līdzīgās jomās, varēs brīvāk sadarbīties, lai skolā realizētu kādu ideju, jo programmas izstrādātāji ir saskatījuši kopīgo vizuālajā mākslā, drāmā, mūzikā, kultūras un mākslas studijās. 1.–3. klasei literatūras elementi būs integrēti valodā, 4.–9. klasei būs literatūras stundas, bet vidusskolā katra skola izvēlēsies savus moduļus, kā

mācīt valodu un literatūru. Tiek piedāvāts izvēlēties daudzveidīgus žanrus un autorus, lai būtu pārstāvēti gan klasiski, tradicionāli, gan digitāli teksti.

A. Šalme uzsver: „Valodas un literatūras saistība ir dziļa un tradicionāli nostiprināta. Saskaņas punkts ir teksts, uzdevums ir izveidot tekstu kā horizontālu izklājumu. Tekstus veidos gan latviešu valodas, gan citu mācību priekšmetu skolotāji.”

I. Lāčauniece atgādināja, ka skolotājiem ir svarīgi sadarboties. Konteksts: runas situācija, zemitēksts. Viņasprāt, teksts ietekmē laikmetu, tādēļ jāspēj saprast, kad ar cilvēku manipulē, kad informācija ir izvērtējama. Uzzinām tādu terminu kā „idiolekts”, kas ir atsevišķa indivīda valoda, individuālā runas maniere un mākslinieciskā jaunrade. Lektorī aicina saskatīt vērtības arī dialektos un nevairīties no tiem.

A. Šalme atgādināja, ka lielās idejas ir izskaidrotas jomas standartā, proti, teksta radīšana ir jēgpilns process, kura laikā autors izmanto savu un citu pieredzi, rada jaunu informāciju, plāno, veido, pilnveido un prezentē tekstus.

I. Lāčauniece uzsver, ka literatūrai ir jāpalīdz saprast, kas katrs ir, jāatšķir cilvēka būtība, proti, radošajā darbā cilvēks pēta un pauž savu identitāti, izprot atšķirīgus pasaules uzskatus un tradīcijas, novērtē mantojumu un mākslinieciskās inovācijas.

„Noteicošais ir lasītprīeks un drosme radīt. Pamatskolā vēlamies ieinteresēt, lasītgrībošu skolēnu, kas vēlas lasīt līdz galam,” pauž latviešu valodas un literatūras skolotāja I. Lāčauniece.

Konferences ierakstu iespējams noskatīties projekta „Skola2030” „Facebook” profilā <https://www.facebook.com/Skola2030>. ■

Reorganizēto skolu skolotāji saņem tikpat vai mazāk

IK ILZE BRINKMANE

Lai pārliecinātos, cik veiksmīgi Izglītības un zinātnes ministrijas (IZM) un pašvaldību izstrādātās skolu tīkla sakārtošanas teorijas un to realizācija darbojas attiecībā uz sabiedrības, kas mācās, sirdi un dvēseli – skolotājiem – un viņu darba novērtējumu – atalgojumu, laikraksts uzrunāja vairāku skolu direktorus.

Pirms 13. Saeimas vēlēšanām valdība atrada iespēju pildīt gada sākumā pieņemto rīkojumu par pedagogu darba samaksas paaugstināšanas grafiku, kurā bija noteikta pedagogu minimālās algas paaugstināšana no 680 eiro līdz 710 eiro par likmi.

Starp izvēlētajām ir vairākas skolas, kas tiesības pastāvēt ieguvušas tikai pēc skolu tīkla sakārtošanas.

“Ja reorganizāciju neveic prātīgi un gudri, bet pamatā ir politika, savstarpēja vienošanās un lobēšana, nerēķinoties ne ar bērnu, ne vecāku, ne skolotāju likteņiem, tad rezultātā ir sanaidoti divu pagastu cilvēki, kuri skolas saviem bērniem pārsvarā izvēlējās pavisam citur.

Nav ieguvēju, vien zaudētāji

Lielvārdes novadā reorganizēja Jumpravas vidusskolu un Lielvārdes pirmskolu „Zvaniņš”, izveidojot Jumpravas pamatskolu.

„Situācija ir kritiska. Atalgojums ir samazinājies, un ir ļoti liela skolotāju neapmierinātība. Amatalgas likme kļuvusi zemāka: salīdzinot ar pagājušā gada pirmo semestri, tā samazinājusies par 50 eiro un, salīdzinot ar otro semestri, – par 20 eiro. Lai gan mums apgalvoja, ka reorganizācijas rezultātā, apvienojot bērnu dārzu un likvidējot vidusskolu, būsīm vinnētāji un algas pieaugs, – tā tas nav,” stāsta Jumpravas pamatskolas direktore **Dace Kļava**. Viņasprāt, ilgi nebūs jāgaida, ka skolotāji aizies un meklēs labāk atalgotas vietas: lai dotos citur, transports kursē regulāri un ceļi ir samērā labi.

Uzmanīgu dara direktores piebilde – viņa esot dzirdējusi, ka kolēži pat saņemot rājienu, ja brīvi izsakot savu viedokli un atbildot uz žurnālistu jautājumiem. Sekosim notikumiem, lai atklātu, vai mūsu valstī pastāv viedokļu cenzūra un tiek lietotas iebiedēšanas metodes. Acīmredzot ir, par ko būt tramīgiem.

Ilūkstes novadā reorganizēja četras skolas – Ilūkstes 1. vidusskolu, Ilūkstes Sadraudzības vidusskolu, Subates pamatskolu un Eglaines pamatskolu, izveidojot Ilūkstes Raiņa vidusskolu. Šaruna ar skolas direktori **Veltu Šternu** notiek otrdienā, kad Ilūkstes novada domes ārkārtas sēdē apstiprina algu tarifikāciju, par kuru viņa jau ir informēta.

„Lai gan valsts noteiktā minimālā pedagoga darba alga par likmi tiek palielināta par 30 eiro, ļoti daudziem pedagogiem mēnešalga pazemināsies. Amatalgas likme ir līdzšinējā, bet vairākiem skolotājiem ir samazinājies, piemēram, individuālo nodarbību skaits. Protams, neredzu prieku kolēģu sejās, kad viņi uzzina, ka šogad saņems par 100 eiro mazāk. Katram tas gan ir atšķirīgi, bet kopumā ieguvējs nav neviens,” visai skumji atzīst skolas vadītāja.

Atbildot uz jautājumu, kas to ietekmē, ja jau skolu tīkla kārtošana neko nav devusi, V. Šterna skaidro, ka ir vairāki noteicošie faktori, bet galvenais – skolēnu un skolotāju skaits, jo atalgojuma sistēma „nauda seko skolēnam” nav atcelta. Pašvaldība ir radusi iespēju saglabāt visas līdzšinējās skolu ēkas, kas atrodas dažādā attālumā, tādējādi 526 Ilūkstes Raiņa vidusskolas skolēni mācās četrās ēkās, kur klašu piepildījums ir atšķirīgs un skolotāju skaits nav samazinājies.

Ko reorganizācija ir sekmējusi, un uz ko cerēja tās īstenotāji? V. Šterna atzīst, ka tas jāprasa šā procesa organizētājiem.

Saglabājas tendence, ka cilvēki ar visu ģimeni aizbrauc uz ārzemēm vai vismaz citām Latvijas vietām. Dramatiskākais, viņasprāt, ir tas, ka arī skolotāji aizbrauc darba meklējumos, piemēram, uz Daugavpili, kur tehnikumos, profesionālajās skolās nodrošināts labāks finansējums. „Nesen tādu deficītu specialitāšu kā fizika un ķīmija skolotāji aizdevās uz Daugavpili Būvniecības tehnikumu, jo tur alga par likmi ir 900 eiro. Ir grūti kolēģus nosodīt. Kaut gan eksaktās zinātnes tiek sludinātas par prioritāti mūsu valstī, trūkst sakārtotības, lai zaudētāji nebūtu skolēni. Tehnikumā ļoti maz audzēkņu izvēlas kārtot centralizētos eksāmenus fizikā, ne tik bieži arī piedalās olimpiādēs. Augstākās vadības neizdarība, vājā reakcija uz situāciju ne īpaši sekmē to, lai skolās netrūktu skolotāju tieši ek-

saktajās zinātnēs,” stāsta direktore, piebilstot, ka fizikas skolotāja meklējumos apzvanījusi visu Latviju, bet galu galā nācies lūgt pašu kadrus apgūt profesionālās pilnveides programmas, lai vidusskolēniem varētu mācīt fiziku. Jaunu pedagogu piesaistei trūkst reālu motivācijas līdzekļu.

Pagastu ļaudis sanaidoti, skolu ēkas tukšas

Skolu tīkla kārtošanas process Vecpiebalgas novadā no malas izskatījās diezgan brutāli un emocionāli sakāpināti. Tika reorganizēta Dzērbenes Vispārīglojošā un mūzikas pamatskola un Taurenes pamatskola, izveidojot Vecpiebalgas novada pamatskolu. Pavisam nesen, izturot konkursu, par tās direktoru kļuvis **Andris Sakss**. Viņš informē, ka no jauna tarificētās algas skolotāji saņems tikai laikraksta iznākšanas dienā.

Vai skolotāji strādā 30 stundu nedēļā un varēs saņemt lielāku minimālo algu – 710 eiro par likmi? Direktors skaidro, ka vēstures skolotāja, piemēram, pēc stundu plāna strādā tikai sešas stundas nedēļā, vienīgi skolotājai, kura māca tādus priekšmetus kā ķīmija, bioloģija, dabaszinības un vēl fizika, rodas iespēja strādāt vairāk, lai gan stundu ir nedaudz.

Uzzinot, ka apvienotajā un jaunizveidotajā skolā mācās tikai 59 skolēni, rodas jautājums, kur palikuši reorganizēto skolu bērni. „Ja reorganizāciju neveic prātīgi un gudri, bet pamatā ir politika, savstarpēja vienošanās un lobēšana, nerēķinoties ne ar bērnu, ne vecāku, ne skolotāju likteņiem, tad rezultātā ir sanaidoti divu pagastu cilvēki, kuri skolas saviem bērniem pārsvarā izvēlējās pavisam citur,” atklāj A. Sakss. Viņaprāt, pašvaldības vadībai vajadzēja aicināt abu skolu vadītājus izstrādāt plānu, ko un kā darīt, lai tās apvie-

“Amatalgas likme ir līdzšinējā, bet vairākiem skolotājiem ir samazinājies, piemēram, individuālo nodarbību skaits. Protams, neredzu prieku kolēģu sejās, kad viņi uzzina, ka šogad saņems par 100 eiro mazāk. Katram tas gan ir atšķirīgi, bet kopumā ieguvējs nav neviens.

FOTO: Andris Bērziņš

Mazo pašvaldību skolu skolotājiem diemžēl naudas makā vairāk nekļūs.

notu. Viss bijis atstāts pašplūsmā, un novada deputāti vairākkārt mainījuši viedokli. Rezultātā abu skolu ēkas stāv tukšas, bet skolēniem jāmacās bērnudārza telpās, kas funkcionāli piemērotas pirmskolas vecuma bērniem.

Andris direktora amatā ir vien pāris mēnešu. Jautāts, ar kādām domām pieteicies konkursam, viņš stāsta, ka 1994. gadā absolvējis Liepājas Universitāti sākumskolas skolotāja specialitātē, bet pirms pieciem gadiem ar ģimeni atgriezies dzimtas īpašumā Raunas novadā un sācis strādāt Dzērbenes sākumskolā par informātikas un mājturības skolotāju, kā arī vadījis deju kolektīvus apkārtnes novados. „Lielas cerības uzvarēt konkursā pat neloloju, bet tagad ir jādama, ko darīt. Tas ir sāpīgs temats – lauku skolu likvidācija. Manuprāt, novadā bija jāsavienā abas skolas, jo katrā pagastā skola ir dzīvības elements un piesaista cilvēkus. Iespējams, izglītības un zinātnes ministrs Kārlis Šadurskis izpilda kāda norādījumus, bet notiekošais Latvijā ir genocīds pret tautu. No tribinēm gan tiek sludināts, ka tā tam ir jābūt un citādi ir ekonomiski neizdevīgi, bet lieliem soliem ejam preti iznīcībai. Jāsāk jautāt, vai bērnus uzturēt vispār ir izdevīgi... Par izdevīgumu var sākt runāt vien tad, kad viņi sāk strādāt un pelnīt,” pārdomās dalās A. Sakss.

Sasniegt pilnu likmi ir pat neiespējami

„Skolotāji nav ieguvēji. Daudzi par iegūto kvalitātes 3. pakāpi vairs nesaņem 30 eiro piemaksu, ko valsts pirms tam garantēja. Mums ir arī neizdevīgs apdzīvotās vietas koeficients – 11,5; citās lauku skolās tas ir 10, un pēc tā arī aprēķina pedagoga likmi. Rezultātā kopsummu nesaņemam tik lielu, lai varētu paaugstināt skolotāju algas likmi,” stāsta Mēsrāga vidusskolas direktore **Ilze Indruškēviča**, kuras vadītajā skolā mācās 152 skolēni. Viņa norāda arī, ka lauku skolā strādāt likmi, t. i., 30 stundu nedēļā, ir sarežģīti,

piemēram, sākumskolas skolotājs, kurš māca latviešu valodu, matemātiku, sociālās zinības, dabaszinības, ētiku, kopā strādā 16 stundu. „Ja skolotājs vēl ir 1. klases audzinātājs, viņam fiziski nav laika, kad papildus mācīt, piemēram, 4. klases skolēnus, jo par bērniem ir jārūpējas. Vai tiešām neviens ministrijā un valdībā neizprot, kā skolā veidojas pilnas likmes modelis? Iepriekš likme bija 21 stunda darba nedēļā, bet noteiktā 30 stundu likme ir ļoti grūti sasniedzama. Salīdzinot – patlaban noteiktais atalgojums par likmi ir pat mazāks nekā pirms pieciem gadiem, toties prasības ir lielas un birokrātija arī. Priecājamies, ka atalgojums vismaz ir saglabājies līdzšinējais un nav kļuvis mazāks, bet pārsvarā visi skolotāji un arī mani vietnieki strādā 0,7 slodzes, lai gan ir jārealizē piecas izglītības programmas un daudzi projekti,” skaidro I. Indruškēviča. Viņai radies priekšstats, ka nedz IZM, nedz ekonomikas ministrs neredz kopsakarības un neviens viņiem nav izskaidrojis, kāda ir reālā situācija skolās. Bet varbūt gan zina, gan redz?

Pašvaldība ir radusi iespēju skolotājiem samaksāt papildus par pagarinātās dienas grupas vadīšanu, citādi, kā atklāj direktore, sākumskolas skolotāji pirms nodokļu nomaksas saņemtu 500 eiro, tātad reāli ap 300 eiro. Grūti noticēt Ekonomikas ministrijas minētajiem faktiem, ka Latvijā vidējā alga ir 1500 eiro.

„Iespējams, lielajās Rīgas skolās un Pierīgā, kur citādi koeficienti un bērnu skaits ir lielāks, var runāt par algas pieaugumu, bet lielākajā daļā skolu situācija ir līdzīga mūsējai un pat vēl sliktāka – esmu dzirdējusi, ka citviet atalgojums sarucis pat 100 un vairāk eiro apmērā, nevis pieaudzis. Darba jau mazāk nekļūst, tādēļ profesionāli izdeg gan administrācija, gan skolotāji. Mani kolēģi ir brīnīšķīgi, skolotāji apmeklē profesionālās pilnveides kursus, lai varētu mācīt vairākus mācību priekšmetus, citādi nemaz mazās skolās nevarētu strādāt,” stāsta I. Indruškēviča. ■

Digitālā laikmeta bērns skolā un ģimenē: mainās sociālie ieradumi

IK ILZE BRINKMANE

Digitālais laikmets izvirza savas prasības, tādēļ zinātnieki īpašu uzmanību pievērš tam, kā digitālās tehnoloģijas ietekmē bērnus, kā arī tam, vai un cik izglītoti ir vecāki un skolotāji, lai izprastu tehnoloģiju izmantošanas pozitīvās un negatīvās iezīmes. Latvijas Universitātes (LU) Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultātes Pedagoģijas zinātniskā institūta darbinieki un mācībspēki ir iesaistījušies Eiropas Komisijas Vienotā pētniecības centra (*Joint Research Centre*) pētījumā par bērniem (0–8 g. v.) un digitālajām tehnoloģijām. Pirmie secinājumi: Latvijā bērniem ir pārāk plaša, nevadīta piekļuve tehnoloģijām, un tas rada neatgriezeniskus riskus un pat ļaunumu. Drošāka interneta centra vadītāja **Maija Katkovska** atzīst, ka, veicot aptaujas skolās, vairākums 11–12 gadus vecu pusaudžu nezina elementārus riskus, kaut gan jau ar 14 gadu vecumu iestājas kriminālatbildība.

“Latvijā bērniem ir pārāk plaša, nevadīta piekļuve tehnoloģijām, un tas rada neatgriezeniskus riskus un pat ļaunumu.

Tāpat ir atbalstāms LU profesore **Zandas Rubenes** ierosinājums meklēt veidus, kā, sākot ar bērna dzimšanas brīdi, stiprināt un pilnveidot vecāku pedagoģisko kompetenci attiecībā uz tehnoloģijām, savukārt datorikas mācību priekšmets skolās palīdzētu skolēnus sagatavot darbam ar digitālajām tehnoloģijām un digitālajiem mācību līdzekļiem, kā to rekomendē arī Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (OECD) eksperti. LU profesore **Linda Daniela** uzsver, ka citādi veidojas digitālās plaisas riski un īpaši skolēniem ar zemāku sociālekonomisko statusu tehnoloģijas kalpo vien spēlīšu spēlēšanai.

Jāattīsta paradums apspriesties par dzīvi online

„Vecākiem proaktīvi un nepārtraukti jāpilnveido zināšanas un prasmes attiecībā uz tehnoloģijām, lietotnēm, sociālajām vietnēm, ko bērni apmeklē. Vecākiem jāattīsta paradums apspriest ar bērniem dzīvi online [no angļu val. ‘tiešsaistē’], tā informatīvā pasākuma „Digitālā laikmeta bērns skolā un ģimenē” apmeklē-

FOTO: Andris Bērziņš

LU profesore Linda Daniela uzsver – realitāte pierāda, ka bērniem ir jāpalīdz darboties ar tehnoloģijām, tādēļ svarīga ir skolotāju un vecāku sagatavošana, lai viņi spētu tās izmantot bērnu izglītības nolūkā.

tājus 25. septembrī Eiropas mājā uzrunāja LU profesore Z. Rubene, uzsverot, ka skārienjutīgais ekrāns izmaina gan pieaugušo, gan bērnu sociālos paradumus. Pasaulē jau runā par tādu fenomenu kā zīdains un tehnoloģijas, tādēļ Eiropā ir veikts kvalitatīvs pētījums par bērniem no nulles līdz astoņu gadu vecumam. Professore atgādina, ka mediju pedagoģijas pētnieki jau 20. gadsimta beigās un 21. gadsimta sākumā savos darbos secina – Rietumu kultūrā interneta lietotājs ir 6–13 gadus vecs un medijpratības attīstīšana tiek sasaistīta ar lasītprasmi un rakstītprasmi.

„Ja cilvēks ir iemācījies lasīt un rakstīt, tad varam dot padošanos, kā izmantot tehnoloģijas. Centra „Dardedze” pētījums liecina, ka Latvijā puse mazuļu 0–2 gadu vecumā ir interneta lietotāji. Pirmskolas un sākumskolas skolotāji pārsvarā darbojas ar tādiem pedagoģiskajiem paņēmieniem, ar kādiem strādāja pirms 10 gadiem, bet realitāte ir būtiski mainījusies, tādēļ starp paaudzēm sāk veidoties plaisa,” secina Z. Rubene.

2015. gadā ir izveidots starptautisks zinātnisks sadarbības tīkls (*COST Action*), kurā pētnieki no dažādām valstīm apvienojušies, lai pētītu jaunās, nezināmās tēmas dažādās zinātņu jomās. Dominējošās ir eksaktās

FOTO: Kristaps Kalns

LU profesore Zanda Rubene iesaka vecākiem attīstīt paradumu bērniem jautāt ne tikai par to, ko šodien darijuši skolā vai laukā, bet arī – ko šodien darijuši online, jo tā ir sociālā realitāte.

“Latvijā sešgadnieki prot spēlēt datorspēles, lejuplādēt videoklipus, darbojas sociālajos tīklos utt.; tehnoloģijas izmanto līdz piecām stundām dienā, brīvdienās – pat ilgāk.

zinātnes – ķīmija, mikrobioloģija, medicīna u. tml. LU pētnieku uzmanību piesaista tēmas „Maza bērna digitālā pratība un multikulturālā prasme” pieteikums. Līdz 2019. gada martam šajā pētījumā iesaistītas 234 ģimenes no 21 valsts, t. sk. 10 ģimeņu no Latvijas.

Vērojot un filmējot ģimenes, bija iespējams veikt vēl nebijušu izpēti, proti, kā bērni, kas jaunāki par astoņiem gadiem, darbojas ar digitālajām tehnoloģijām un kāda ir vecāku starpniecība un iesaiste mazu bērnu tehnoloģiju lietošanā. Z. Rubene nosauc izpētes kritērijus: tehnoloģiju izmantošana, arī individuāli – bērni un vecāki; tehnoloģiju uztvere un attieksme pret tām ģimenē.

Kā uzsver pētniece, novērojumi liecina, ka vecākiem nav skaidras izpratnes par iespējām un riskiem. Viņi uzskata, ka bērni ir pārāk mazi, lai ar viņiem par to runātu. Bērni izmanto interaktīvo televīziju, planšetdatoru, viedtālruni un tajā, piemēram, prot internetā atvērt „You Tube”, atrast un noskatīties multiplikācijas filmas. Latvijā sešgadnieki prot spēlēt datorspēles, lejuplādēt videoklipus, darbojas sociālajos tīklos utt.; tehnoloģijas izmanto

līdz piecām stundām dienā, brīvdienās – pat ilgāk. Novērots, ka ir sagādāts vairāk digitālo ierīču, nekā ģimenē ir cilvēku. Vecākiem nav skaidrs, kā tās izmantot bērnam attīstībai.

„Skandināvijas valstīs vecāki aktīvi, apzināti un mērķtiecīgi jau no ļoti agra vecuma veicina savu bērnu medijpratību, ieskaitot drošus interneta lietošanas paradumus. Teorētiski vecāki kaut ko vēlas zināt un darīt lietas labā, bet darbojas intuitīvi, jo nav konkrētas argumentācijas un instrukciju. Vecāki ir norūpējušies par tehnoloģiju ietekmi uz bērnu redzi, bet psiholoģiski un pedagoģiski argumentētus paņēmienus nezina. Neviens no pētījumā iesaistītajiem bērniem nebija informēts par iespējamajiem riskiem, vienīgi zināja, ka ir jābūt uzmanīgiem, jo tehnoloģijas ir dārgas, kā arī var kaitēt redzei un mugurai. Visās valstīs konstatēts, ka bērni, vēl nesasniedzot divu gadu vecumu, saskaras ar tehnoloģiju izmantošanu. Lielākajā daļā Eiropas vecāku iesaiste ir galvenokārt kontrolējoša: dienvidu daļā un Vācijā – aizliedzoša, Skandināvijā – atļaujoša, kritiskā pieeja, bet Latvijā, Lietuvā, Bulgārijā, Rumānijā ir raksturīga vecāku blāvā iesaiste – bērniem ir plaša piekļuve ar aizliegšanas elementiem, vecāki tehnoloģijas izmanto kā aukli,” stāsta Z. Rubene un piebilst, ka Latvijā medijpratību lielākoties apgūst mājās, nevis pirmskolā vai skolā.

Pētījumu autori IT industrijai rekomendē veicināt mazu bērnu medijpratību tiešsaistes pakalpojumu un iespējamo risku jomā, vairāk sekmēt vecāku informētību par to, kuras vietnes izmantot un kā tas palīdz bērnu attīstībā, un, lai bērni nevarētu piekļūt vecumam neatbilstīgām vietnēm, aicina pastiprināt drošības kon-

“Latvijā puse mazuļu 0–2 gadu vecumā ir interneta lietotāji. Pirmskolas un sākumskolas skolotāji pārsvarā darbojas ar tādiem pedagoģiskajiem paņēmieniem, ar kādiem strādāja pirms 10 gadiem, bet realitāte ir būtiski mainījusies, tādēļ starp paaudzēm sāk veidoties plaisa.

“Vecāki ir norūpējušies par tehnoloģiju ietekmi uz bērnu redzi, bet psiholoģiski un pedagoģiski argumentētus paņēmienus nezina.

strukcijas digitālajās ierīcēs un sociālajos medijos.

„Jādomā, kā stiprināt vecāku starpniecību, kā panākt, lai bērns bez vecāku klātbūtnes tehnoloģijām nepieklūtu un nevarētu tās izmantot. Vecāku uzdevums ir būt klāt – vecāku aktīvu iesaisti bērnu audzināšanas procesā, gan runājot par reālo, gan virtuālo pasauli, neviens nav atcēlis,” uzsver Z. Rubene.

Katrā valstī domā veidus, kā vecākiem likt iesaistīties mediju pedagoģiskās kompetences pilnveidē, piemēram, Vācijā ir ierosināts šo jautājumu risināt kopīgi ar ģimenes ārstu un, lai iegūtu vajadzīgās zināšanas, organizēt sarunas ar mediju psihologu vai pedagogu. Latvijā vecāki nezina, kādas datorspēles bērni spēlē, jaunās māmiņas, barojot bērnu vai viņu midzinot, ar bērnu nesarunājas, bet lūkojas viedtālrunī, tāpat uzmanība ir dalīta un neveidojas emocionālais kontakts.

„Vecākiem jāattīsta paradums bērniem jautāt ne tikai par to, ko šodien darijuši skolā vai laukā, bet arī – ko šodien darijuši online, jo tā ir sociālā realitāte. Tiks izstrādātas vadlīnijas vecāku pedagoģiskās kompetences pilnveidei dažādiem vecumu posmiem: 0–2, 3–4, 5–8 gadiem, kā arī pirmskolas izglītības pedagoģiem un aprūpētājiem, jo viņi nezina, kas jā dara,” norāda LU profesore Z. Rubene.

Digitālo mācību līdzekļu loma mācībās

LU profesore L. Daniela iepazīstināja ar Izglītības un zinātnes ministrijas (IZM) pasūtījuma pētījumā „Datu apkopojums un ārvalstu un Latvijas pieredzes analīze par digitālo mācību līdzekļu pieejamību un izmantošanu vispārējās izglītības mācību satura nodrošināšanā” secināto.

„Digitālais mācību līdzeklis nav identisks grāmatai, bet prasa citādu pieeju, jo tas var būt uzskates līdzeklis vai papildinājums, vai pieslēgums informācijai, vai mobila lietotne, vai spēle, vai citas virtuālās realitātes iespējas, tāpēc process ir daudzdimensionāls. Digitālie mācību līdzekļi

var būt multimodāli, bet ir jāzina, ko gribam sasniegt un ar ko bērnu atbalstām. Ja mācību līdzekli dodam bērnam neatbilstīgā attīstības posmā, ar jebkuru no tiem varam viņu ietekmēt negatīvi,

“Lielākajā daļā Eiropas vecāku iesaiste ir galvenokārt kontrolējoša: dienviņu daļā un Vācijā – aizliedzošā, Skandināvijā – atļaujošā, kritiskā pieeja, bet Latvijā, Lietuvā, Bulgārijā, Rumānijā ir raksturīga vecāku blāvā iesaiste – bērniem ir plaša piekļuve ar aizliegšanas elementiem, vecāki tehnoloģijas izmanto kā aukli.

sekmējot izvairīšanās motivāciju vai bailes no tā, ko dara. Ja tehnoloģijas tiek pareizi izmantotas, tad pedagoģiskajā procesā attīstām gan digitālo, gan citas vēlamās kompetences,” uzsver pētniece.

Publiski pieejamās informācijas par digitālo mācību līdzekļu izmantošanu Somijā, Igaunijā un Dānijā analīze ir pieejama arī IZM mājaslapā. Piemēram, Somijā mērķis ir radīt jaunu mācīšanās vidi un izmantot digitālos mācību līdzekļus vispārīgglītojošajās skolās un, lai mērķi sasniegtu, tiek īstenots valdības projekts, tam atvēlot 50 miljonus eiro skolotāju sagatavošanai un 40 miljonus eiro eksperimentiem ar digitālajiem mācību līdzekļiem. Nosacījums – bērni tiek iesaistīti procesā un digitālos mācību līdzekļus izmanto interaktīvi.

Igaunijā digitālā izglītība ir viena no piecām mūžizglītības stratēģijas prioritātēm un izglītības politikas ilgtermiņa prioritāte ir digitālās ierīces, kas uzlabo bērnu mācīšanos, attīsta skolotāju un skolēnu digitālo kompetenci.

Dānijā kopš 2014. gada īsteno valdības stratēģiju IT jomā, ir izveidots tiešsaistes resurss, lai digitālie mācību līdzekļi būtu plaši pieejami un izglītības iestādes tos

“Latvijā vecāki nezina, kādas datorspēles bērni spēlē, jaunās māmiņas, barojot bērnu vai viņu midzinot, ar bērnu nesarunājas, bet lūkojas viedtālrunī, tātad uzmanība ir dalīta un neveidojas emocionālais kontakts.

varētu abonēt. Resursi tiek regulāri atjaunoti, un, lai pedagogi zinātu, kā jauno rīku izmantot un kāda ir tā ietekme uz mācīšanās procesu, tiem pievienoti paskaidrojumi.

„Tika runāts par vecāku lomu, bet daudziem skola būs vienīgā vieta, kur attīstīs bērna digitālo kompetenci. Arī OECD eksperti uzsver, ka skolām, veicinot atbildīgu interneta izmantošanu un palielinot izpratni par iespējamajiem draudiem, ir nozīmīga loma, tādēļ skolēni ir

jāsagatavo darbam ar digitālajām tehnoloģijām un digitālajiem mācību līdzekļiem. Pētījumi liecina, ka skolēni ir gatavi tehnoloģijas izmantot, bet pieaugušajiem ir viņiem jāparāda, kā tās izmantot jēgpilni un noderīgi. To mēdz saukt par kabatas informāciju: jebkurā brīdī var izmantot mobilās lietotnes, lai, piemēram, noskenētu augu, noteiktu to un izlasītu informāciju par to. Patlaban Latvijā skolās inovatīvo vairāk izmanto interešu izglītībā, bet to vajadzētu ieviest standarta mācību procesā, lai inovatīvais būtu pieejams visiem bērniem,” uzskata L. Daniela.

Profesore informē par Latvijā veikto aptauju, kurā iesaistījās 230 skolu un 209 pirmskolas. Rezultāti liecina, ka skolēni digitālos mācību līdzekļus izmanto pasīvi vai arī trūkst līdzekļu to iegādei; skolās ir vēlēšanās izmantot dažādus tehniskos mācību līdzekļus, bet skolēnu personiskās ierīces netiek izmantotas mācību mērķiem. Pirmskolās tehniskais aprīkojums pārsvarā irniecīgs un digitālās kompetences netiek attīstītas.

Pētījumā iesaistītie eksperti iesaka tulkot un adaptēt pieejamos starptautiskos digitālos mācību līdzekļus, kā arī to izstrādē iesaistīt speciālistus, kas seko jau-

“Ir jādomā, kā stiprināt vecāku starpniecību, kā panākt, lai bērns bez vecāku klātbūtnes tehnoloģijām nepieklūtu un nevarētu tās izmantot. Vecāku uzdevums ir būt klāt – vecāku aktīvu iesaisti bērnu audzināšanas procesā, gan runājot par reālo, gan virtuālo pasauli, neviens nav atcēlis.

nākajām tehnoloģiju tendencēm.

„Realitāte pierāda, ka bērniem ir jāpalīdz darboties ar tehnoloģijām, tādēļ svarīga ir skolotāju un vecāku sagatavošana, lai viņi spētu tās izmantot bērnu izglītošanas nolūkā,” uzsver L. Daniela. ■

Pētījums: jaunieši tiešsaistē dzīvo pēc citiem sociālajiem un morāles noteikumiem

IK ■ IK INFORMĀCIJA

73 % Latvijas jauniešu atzīst, ka viņu rīcība digitālajā vidē atšķiras no uzvedības klātienē, liecina iniciatīvas „„Samsung” skola nākotnei” veikta aptauja.* Tiešsaistē ievērojami lielāks skaits jauniešu patērē nelicencētu saturu, neaicināti izpēta citu privāto telpu, izmanto izdomātu identitāti, bet bezsaistē to dara ievērojami retāk.

„Piemēram, vairāk nekā puse jauniešu ir klausījušies internetā lejupielādētu nelicencētu mūziku (53 %) un skatījušies internetā lejupielādētu nelicencētu filmu (56 %), trešdaļa – spēlējuši internetā lejupielādētas nelicencētas videospēles. Taču tikai 2 % ir kādreiz nozaguši mūzikas ierakstu veikalā, 4 % bez maksas ielavījušies kino, 11 % bez maksas ielavījušies kādā maksas izklaides vietā,” informē iniciatīvas „„Samsung” skola nākotnei” vadītāja Baltijā **Egle Tamelīte**.

Digitālajā telpā 34 % ir izpētījuši kāda cita neaizvērtu sociālo tīklu profilu; salīdzinājumam: tikai 4 % atzīst, ka neaicināti ir pie kāda iegājuši viņa dzīvesvietā. Tiešsaistē trešā daļa ir izlikušies par kādu citu, klātienē – 16 %. Tiešsaistē jaunieši retāk nekā klātienē sveicinās (tiešsaistē – 54 %; bezsaistē – 76 %) un ievērojami retāk atsveicinās (29 %; 80 %).

„Aptaujas dati ļoti uzskatāmi rāda, ka Latvijas jaunieši tiešsaistē dzīvo pēc citiem sociālajiem un morāles noteikumiem nekā bezsaistē. Tas ir saprotami, jo uzvedība un attieksme pret līdzcilvēkiem internetā ir relatīvi jauna joma, kurā daudz jāmacās ne tikai jauniešiem, bet arī pieaugušajiem,” saka Latvijas Universitātes Izglītības zinātņu un pedagoģisko inovāciju nodaļas vadītāja, profesore **Zanda Rubene**.

Par galvenajiem atšķirīgās uzvedības iemesliem tiek minēti šādi: vieglāk paust domas, tāpēc ka ir vairāk laika noformulēt teikto (54 %) un ir iespēja izmantot emocijzīmes, attēlus, video (50 %); nav redzams otrs cilvēks, un tas ļauj brīvāk sazināties (45 %); var palikt anonīms un būt, kāds patiešām esi (42 %); tas notiek neapzināti (30 %). Ir vērts pieminēt, ka desmitā daļa jauniešu internetā speciāli veido atšķirīgu komunikācijas stilu, savukārt 15 % ir pārliecināti, ka rīcība internetā tiek mazāk uzraudzīta, tāpēc var atļauties vairāk, bet 12 % uzskata, ka internetā var sevi neierobežot ar pieklājības normām.

Ētiska rīcība: šķietami vai reāli?

„Lielākā daļa jauniešu (83 %) uzskata, ka tiešsaistē ievēro ēti-

kas principu „nedari otram to, ko negribi, lai kāds dara tev”, tomēr aptaujas datu analīze liecina, ka uz šo jautājumu jaunieši nav atbildējuši pēc būtības, bet gan tā, kā vajadzētu atbildēt,” saka Z. Rubene. Piemēram, redzot satraucošu saturu internetā (naidīgu, vardarbīgu), 73 % neiejaucas, 57 % nevienam neziņo, un ceturtā daļa pat mēdz iesaistīties un ar savu viedokli vēl vairāk saasināt situāciju. 37 % īpaši neizvērtē saturu, ar kuru dalās tiešsaistē, un tikpat liels skaits nevar ar pārliecību teikt, ka viņi nekad nepublicētu saturu, kas varētu ietekmēt kāda cita drošību vai reputāciju.

Interesanti, ka gandrīz visi zina, kas ir autortiesības (90 %), taču tikai aptuveni trešā daļa vienmēr norāda avotu, izmantojot kādas internetā atrastas teksta daļas vai attēlu, tomēr vairākumam (83 %) jauno cilvēku nepatīktu, ja viņu radītu saturu kāds izmantotu bez atļaujas un atsauces.

Mirkļsaziņas rīkos („Whats-App”, „Facebook Messenger”) gandrīz puse jauniešu bieži raksta ziņas naktīs un sūta liela izmēra failus; trešā daļa saziņā nedomā par gramatiku un pareizrakstību. Piektā daļa, izmantojot tiešsaistes rīkus, bieži savstarpēji sazinās ar cilvēku, ar kuru atrodas vienā tel-

pā. 67 % atzīst, ka regulāri izmanto internetu stundu laikā, bet ne mācību vajadzībām.

„Mēs arvien biežāk runājam par divām realitātēm – *online* [no angļu val. ‘tiešsaistē’] un *offline* [no angļu val. ‘bezsaistē’], bet tās abas ir mūsu dzīve. Abas ir reālas un īstas. Ļoti svarīgi – lai tajās mēs justos labi, droši, piederīgi. Tāpēc šogad runāsim par pieklājību, atbildību, atbalstu digitālajā saziņā jeb – citiem vārdiem – netīkēti,” saka E. Tamelīte. „Programmā „Skolēna digitālais IQ” izveidots sešu lekciju kurss (<https://www.skolanakotnei.lv/macibas/>), kas papildināts ar darba lapām. Šajās lekcijās aptverta tematika, kas cieši savijas ar netīkētes virzieniem, – autortiesības, medijpratība, drošība un privātums un e-saziņas pamatprincipi. Aicinām gan skolotājus izmantot materiālus mācību procesā, gan pašus skolēnus ieskatīties un apgūt ko jaunu.”

Aicina veidot Latvijas jauniešu netīkēti

Lai stiprinātu pieklājīgu un atbalstošu uzvedību tiešsaistē, „„Samsung” skola nākotnei” 9.–12. klašu skolēniem izsludina projektu konkursu „Latvijas jauniešu netīkēte”. Tajā jaunieši aicināti izveidot savu redzējumu par to, kādi uzvedības un attieksmes pamatprincipi jāievēro digitālajā

komunikācijā. Projektu var iesniegt vienā no šīm kategorijām: privātums un drošība; e-saziņas netīkēte skolā (saziņa ar klasesbiedriem, skolotājiem); autortiesības; digitālā uzvedība (digitālais mobings, domu paušana digitālajā vidē, medijpratība). Darbos var izmantot dažādus izpausmes veidus – rakstītu tekstu, infografiku, foto, animāciju, audio vai video u. c. Tie iesniedzami interneta vietnē www.skolanakotnei.lv līdz š. g. 15. decembrim. Plašāk par konkursu, iesniedzamajiem darbiem, formātu, iesniegšanu un izvērtēšanu sk. www.skolanakotnei.lv.

„„Samsung” skola nākotnei ir SIA „Samsung Electronic Baltics” sociālā iniciatīva, kurā jau otro gadu tiek realizēta programma „Skolēna digitālais IQ”. Tā tapusi sadarbībā ar Latvijas digitālās jomas ekspertiem, un programmas mērķis ir veicināt digitālo tehnoloģiju jēgpilnu lietošanu, izmantojot tās ikdienas dzīvē, mācībās un arī nākotnē, uzsākot darba gaitas. Programma vietnē www.skolanakotnei.lv bez maksas ir pieejama ikvienam. Programmas partneri ir Latvijas Drošāka interneta centrs, kustība „Iespējamā misija”, Valsts izglītības satura centrs, Latvijas Republikas Kultūras ministrija un Izglītības un zinātnes ministrija, *CERT.LV*, Eiropas Parlamenta Informācijas birojs un digitālo risinājumu aģentūra „Cube”. ■

* Aptauju veica „„Samsung” skola nākotnei” sadarbībā ar uzņēmumu „Mindshare” 2018. gada augustā un septembrī, aptaujājot 520 respondentus 14–18 gadu vecumā

Integrēta stunda neintegrētā mācību vidē

IK VALDIS ČEIČS

Latviešu valodas un literatūras skolotājs

Dzirdēju kādas lielas un sek-mīgas reformas pilotskolas di-
rektora optimistisko stāstījumu
par pedagogu kopīgi vadītajām
stundām, par skolotāju aktīvu
pulciņošanās un efektīvu sadar-
bošanos.

Un tomēr profesionālais
stāstījums nonāca līdz hresto-
mātiskajam šķērslim – šo aktivi-
tāšu kontrolei un visas reformas
norises uzraudzībai. Un tikpat
hrestomātisks izrādījās šā šķēršļa
pārvarēšanas līdzeklis – jau bija
sagatavotas veidlapas uzskaitēi,
atskaitei un pašnovērtējumam.
Nu lūk! Kur bijām, tur arī atkal
esam!

Kategoriski nostājoties pret
jauno birokrātijas moduli, gribu
kā piemēru pastāstīt par vienu
pēc mūsu valsts 13. Saeimas vēlē-
šanām – varētu teikt, uz karstām
pēdām – novadītu mācību stun-
du 8. klasē. Tās gaita un rezultāts
ir redzami attēlā. Pēc stāstījuma
par šo gribu uzdot jautājumus
Reformai (kopvārds visiem tajā
iesaistītajiem un par to atbildīga-
jiem cilvēkiem).

Jau pirmsdien, 8. oktobrī, pēc
notikušajām Saeimas vēlēšanām
novadīju sociālo zinību mācību
stundu 8. klasē. Stundas nosau-
kums ietver pilnīgi visu stundas
saturu – „Politiskā matemāti-
ka”. Sagatavoties nebija grūti, jo
izdales materiāls jau bija tepat
pa rokai: Centrālās vēlēšanu ko-
misijas brošūra par Saeimas vē-
lēšanām VIEGLAJĀ VALODĀ
(tātad stundas laika ietaupījums),
vēlēšanu iecirknī paņemta vēlēša-
nu biļetenu kaudzīte, personiskā
pase ar iezīmogoto faktu par bal-
sojumu, krits un tāfele.

Negaidīti šajā stundā pirmie
sāka runāt skolēni, jo bija ierau-
dzījuši kaudzīt ar biļeteniem:
„Ā-ā, skolotāj, jūs nozagāt biļete-
nus, jums par to būs sods!” Nācās
taisnoties, bet pie reizes izstāstīt,
kā notika balsošana. Parādīju

pasi. Pēc tam ķēros pie biļete-
niem. Vārds pa vārdam, teikums
pa teikumam, līdz nonācām pie
septiņiem biļeteniem – redzami
attēlā. Tās, protams, bija 13. Sa-
eimā ievēlētās partijas un partiju
apvienības.

Pirms stundas, pārskatot bi-
ļetenus, pamanīju, ka man ir ti-
kai viens 9. saraksta („Saskaņa”;
balsošana notika vienā no Rīgas
mikrorajoniem) eksemplārs. Jau
gatavs, ļoti labs jautājums skolē-
niem – kāpēc? Atbilde ir uz tāfe-
les ieskicētajā vēlēšanu urnā.

Pamazām, sarunai ritot, pie-
pildījās tāfeles laukums. Tikai
nosaucot partijas, nosaucu arī
pirmo mājasdarbu – internetā
sameklēt un burtnīcā ierakstīt
pilnus Saeimā ievēlēto partiju no-
saukumus un to premjerministra
kandidātus.

Stundā, nerakstot partiju no-
saukumus nedz uz tāfeles, nedz
burtnīcās, tika ietaupīts laiks sa-
runai. Apmēram 20–25 minūtes
pēc stundas sākuma uz tāfeles
bija uzzīmēta tabula, kurā bija
tikai skaitļi. Starp citu, labs pa-
ņēmieni, kā atkārtot pamata un
kārtas skaitļa vārdu rakstību un
izrunu, īpaši mazākumtautību
skolēniem, kuru tagad ir daudz
arī latviešu skolās. Šo viegli uz-
tveramo zīmējumu gan vāja-
dzēja ierakstīt burtnīcā. Burti R
(rietumi) un A (austrumi), kā
arī skaitļi 51 abās pusēs ir šīs
mācību stundas rezultāts un
balsts nākamajām stundām citos
mācību priekšmetos. Starp citu,
es skolēniem parasti pēc zvana
ļauju arī nofotografēt uz tāfeles
redzamo STUNDAS REZULTĀ-
TU.

“Nekas tā
neatvieglo
stundas sagatavošanu
un vadīšanu kā
aktuāli, visiem svarīgi
notikumi, karstās
ziņas.

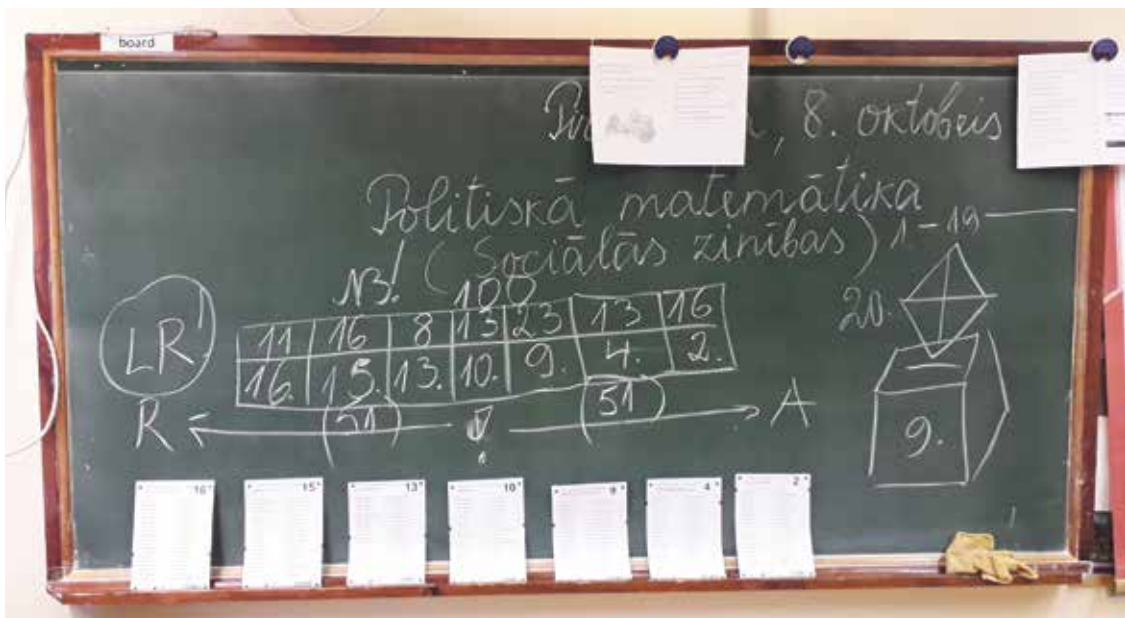

FOTO: no V. Čeiča personiskā arhīva

Latviešu valodas un literatūras skolotājs Valdis Čeičs skolēniem pēc zvana ļauj nofotografēt uz tāfeles redzamo stundas rezultātu.

Atlikušo stundas laiku iz-
mantoju, lai pastāstītu par ie-
priekšējo valdību veidošanas
krustugunīm un jaunās valdības
veidošanas izredzēm. Skolēniem
tika uzdots otrs mājasdarbs:
pārdomāt, uzrakstīt un pamatot
vismaz divus veidojamās valdī-
bas variantus – R un A variantu.
Šāds uzdevums ir piemērots, jau
sākot ar 8. klasi, jo mājās jau ir
dzirdēti komentāri par Krievijas
interesēm un pat draudiem,
tātad ir nepieciešamais emo-
cionālais fons (var saukt arī par
motivāciju). Stundas nobeigumā
ir laiks sarunai par morālajām
vērtībām un nevērtībām: intri-
gām, bailēm, baumošanu, node-
vību (kangarismu), pēc tam par
nacionālismu (arī abpusgriezīgs
moments!), patriotismu, gribas-
spēku. „Mēs būsime lieli tik, cik
mūsu griba...”

Nemelošu – ideja par inte-
grētu stundu man radās tikai
PĒC šīs stundas: sociālās zinības
(sabiedrības intereses, uzskati, iz-
vēles iemesli, izvēles forma), ma-
temātika un informātika (partiju
koalīcijas iespējamās kombināci-
jas, varbūtības teorijas elementi),
Latvijas visjaunāko laiku vēsture,

medijpratība (vēlēšanu atspogu-
ļojums, partiju mājaslapas, vie-
dokļu vērtēšana), latviešu valoda
(prezentācija, domraksts...), galu
galā – literatūra – vai joprojām
Lāčplēsis un Kangars cīnās par
Laimdotu.

Nekas tā neatvieglo stundas
sagatavošanu un vadīšanu kā
aktuāli, visiem svarīgi notikumi,
karstās ziņas u. tml.

Šādu integrētu stundu kā lie-
las tēmas ievadstundu vai cita
mācību procesa stundu var izvei-
dot un vadīt arī viens skolotājs –
un par jebkuru tematu. Bet viņš
var arī gan iepriekš, gan pēc stun-
das citus ar savas stundas tema-
tu sasaistīto mācību priekšmetu
skolotājus iepazīstināt ar savas
stundas saturu un viņu vēlamu
līdzdalību turpmākajā darbā. Ir
iespējami arī citi integrētās stun-
das varianti.

Bet nu jautājumi Reformai.

1. Vai šāda stunda – neatkarīgi
no tā, kad tajā ir iesaistījušies
citi skolotāji, – ir uzskatā-
ma par visu skolotāju kopēju
stundu, kas ieskaitāma viņu
mācību darbā, neraugoties uz
iepriekšveidoto mācību plānu
un programmu?

2. Ja integrēto stundu organizē
un vada vai arī tajā pieda-
lās vairāki skolotāji, vai viņi
drīkst nerakstīt katrs savu
stundas konspektu, bet ar sa-
viem parakstiem (kaut vai uz
šāda attēla vai cita ļoti lakonis-
ka stundas pieraksta) aplieci-
nāt, ka šī stunda ir kopdarbs,
un vai administrācijai ir jāpie-
ņem šāds dokuments?

3. Vai stingra pakļaušanās jau-
nā satura ieviešanas regulē-
jumam (šķiet, ka to izstrādei
tik patērēts vairāk laika un
līdzekļu nekā pašam saturam)
neapdraudēs reformas dzīvot-
spēju?

Protams, nav runa par vienu
konkrētu mācību stundu. Runa
ir par reformai labvēlīgu māci-
bu vidi, kuru reformētāji – no
tās autoriem līdz administrācijas
sargpostējiem – var radīt, bet var
arī neradīt. Pagaidām pamatotā-
ka šķiet iespēja, ka pārsvaru gūs
bailes atbrīvot skolotāju no grūti
pamatojamas prasības rakstveidā
(kaut vai ar veidlapām) atskaitī-
ties par savām konkrētajām mā-
cību stundām, par savu sadarbību
ar kolēģiem un savu ieguldījumu
skolas kopdarbā. ■

Jaunatnes fonds „Vertikāle” sadarbībā ar LU atklāj Izcilības skolu 10. klases skolēniem

IK DAIGA KĻANSKA

Lai veicinātu skolēnu indi-
viduālo kompetenču un talantu
attīstību dabaszinātnēs, matemā-
tikā, datorikā, kā arī paaugstinātu
vispārējās erudīcijas līmeni, jau-
natnes fonds „Vertikāle” sadarbī-
bā ar Latvijas Universitāti (LU)
organizē Izcilības skolu 10. klašu
skolēniem.

Izcilības skolā konkursa kārti-
bā uzņemti 40 skolēni no Rī-
gas, Talsu, Cēsu vidusskolām un
ģimnāzijām, un katru mācību

gada nedēļas nogali kopā ar LU
vadošajiem profesoriem un do-
cētājiem viņi bagātinās savu re-
dzesloku.

29. septembrī, atklājot Izcili-
bas skolu, **Mudīte Kalniņa** patei-
cās jauniešiem, ka viņi ir kritiski
novērtējuši savas zināšanas un
prasmes, kā arī zina, ko nepiecie-
šams pilnveidot, lai varētu mērķ-
tiecīgi gatavoties studijām augst-
skolā. „Izcilības skola ir kā turpi-
nājums vasaras skolai – nometnei
„Alfa”, lai ne tikai vasarā, bet arī
mācību gada laikā skolēni teorē-

tiskajās un praktiskajās nodar-
bībās padziļināti apgūtu fiziku,
ķīmiju, bioloģiju, matemātiku un
datoriku, iegūtu pētnieciskā dar-
ba prasmes un veiktu pētniecisko
darbu izvēlētajā zinātnes nozarē
LU laboratorijās, kā arī iepazītu
lielākos nozaru uzņēmumus,” tei-
ca M. Kalniņa.

LU rektors Indriķis Muiž-
nieks jauniešiem vēlēja kopā
ar LU labākajiem zinātniekiem
mācīties tā, lai gūtu panākumus,
kas sniedz īpašu gandarījuma
izjūtu. ■

FOTO: no M. Kalniņas personiskā arhīva

Mudīte Kalniņa kopā ar Izcilības skolas jauniešiem integrētajā da-
torikas un matemātikas nodarbībā.

Āgenskalna Valsts ģimnāzija 330. gadskārtā

IK INĀRA GAILE

Āgenskalna Valsts ģimnāzijas direktore

Āgenskalna Valsts ģimnāzijas jubilejā, kuras svinības sākas ar svētku nedēļu 15. oktobrī un noslēdzas ar absolventu salidojumu 26. oktobrī, gribas gan domāt par aizgājušo laiku, gan ieskatīties nākotnē. Skats nevilšus iesniedzas vissenākajā skolas vēsturē, kurā jūtama iepriekšējo gadsimtu elpa, jo bez tiem mūsējiem, kas Pārdaugavā izglītības gaitās devušies pirms trim gadsimtiem, bez tiem zēniem, kuri 1688. gadā ar Rīgas rātes svētību devās uz Hāgenhofā (Āgenskalnā) atvērto zēnu skolu, bez visiem nākamajos gadu desmitos un simtos skolai piederīgajiem, kas atstājuši savas gara zīmes skolas dvēselē, nebūtu mūsu šodienas – to panākumu un piederības izjūtas, kas cauri laikiem un laikmetiem ģimnāzijai ļāvuši piedzīvot 2018./2019. mācību gadu – mūsu skolas 330. jubilejas gadu.

17. gadsimta zviedru Vidzemē izauklēta, Daugavas kreisajā krastā tiek nodibināta skola ar vācu mācību valodu. Tajā Rīgas rāte par skolotāju apstiprina Ernestu Freidmanu Hubneru, kuram nosaka algu – 10 pūru rudzu un 10 pūru miežu gadā. Pāiet divi gadu simti, un 1902. gadā pēc arhitekta Reinholda Šmēlinga projekta uzcelta stalta un arhitektoniski askētiska divstāvu mūra ēka Lavīzes ielā. Jaunajā, speciāli skolai būvētajā skolas ēkā vietu atrod Āgenskalna pilsētas zēnu skola, Āgenskalna meiteņu skola, Svētā Lūkasa pilsētas zēnu skola un Švarcmuižas pilsētas meiteņu skola. 1906. gadā apvienotajai skolai piešķir Rīgas pilsētas Švarcmuižas savienotās elementārskolas nosaukumu, tajā toreiz strādāja 11 skolotāju, mācījās 350 skolēnu, galvenokārt latvieši un vācieši, mazāk – krievi, poļi.

Laika gaitā skola daudzkārt mainījusi nosaukumu. Brīvvalsts sākumā, 1923. gadā, skolu pārdēvēja par Rīgas pilsētas 4. pamatskolu. 1939. gadā, kad skola plaši svinēja 250 gadu jubileju, tā saņēma Āgenskalna latviešu biedrības dāvāto karogu ar devīzi „Slēgsim sirdis saules lokā, augsim lieli Latvijai” (Raimonds Bebris), ko ar pateicību un pēctecīgu lepnumu apliecinām arī šodien.

Lielas izmaiņas skolā notiek 20. gadsimta 70. gados: 1973. gadā tā kļuva par Rīgas 73. vidusskolu, bet 1979. gadā tika uzsākta padziļināta fizikas un matemātikas apguve, kura ar panākumiem turpinās joprojām.

Skola vairākkārt renovēta: 1973. gadā piebūvēts vēl viens korpus ar aktu un sporta zāli, ēdnicu un jaunām klašu telpām, bet

2000. gadā atvērta dienesta viesnīca ar 64 vietām, tādēļ ģimnāzijā ir iespēja mācīties arī skolēniem no tālākiem Latvijas novadiem. Ģimnāzijai ir apsolīta jauna renovācijas kārtā arī 2019. gadā.

Pēc Latvijas neatkarības atjaunošanas, 1990. gadā, skola kļuva par Rīgas Tehniskās universitātes (RTU) Āgenskalna kolēdžu, bet 1996. gada 1. septembrī, valstī atjaunojot augstas kvalitātes izglītības iestāžu – valsts ģimnāziju – kustību, tā viena no pirmajām ieguva šo nosaukumu, kļūstot par patlaban valstī pazīstamo Āgenskalna Valsts ģimnāziju, kurā kopš 2016./2017. mācību gada skolēnu skaits pārsniedz 800, ir 11–12 progimnāzijas (7.–9.) un 18 ģimnāzijas klases ar trīs izglītības programmām, strādā 70 pedagogu.

Ģimnāzijas misija ir augsta intelekta un radošuma veicināšana audzēkņos. Vai tas ir izdevies? Domāju – jā. Par to liecina skolēnu panākumi mācību olimpiādēs, zinātniski pētniecisko darbu (ZPD) lasījumos un ģimnāzijas augstā vieta Ata Kronvalda fonda skolu reitingā (2011. gadā – 2., 2012. – 3., 2014. – 3., 2016. – 4., 2017. – 4., 2018. – 4. vieta). Savukārt Latvijas zvaigžņu reitingā par sasniegumiem starptautiskajās mācību priekšmetu olimpiādēs 2017./2018. mācību gadā skola ir 3. vietā. Kopš 2015. gada septiņi ģimnāzijas audzēkņi kļuvuši par starptautisko olimpiāžu laureātiem, seši – ieguvuši Rīgas domes balvu „Zelta stipendija”.

Ilgus gadus (1974–2017) ģimnāzijas izglītības procesu pārraudzījusi un kopā ar profesionālu skolas vadību un skolotāju saimi kopusi direktora vietniece izglītības jomā Aija Sarmīte Klegere. Skolas 330. gadu jubilejas grāmatai viņa raksta: „Ir liela laime, ja darba mūžā redzi, kā mainās tava skola, veidodamās par vienu no intelektuāli spēcīgākajiem Latvijas izglītības flagmaņiem, kas ir arī lielākā balva ikvienam skolotājam. Ar to nebeidzu lepoties un aicinu savus – nu jau bijušos – kolēģus darīt to pašu: ielikt vielu prātu un sirdi un lepoties ar visu SEVI – savu profesionalitāti, savu ģimeni, savu skolu un savu Latviju!”

Kopīgā darbā paveikts ne mazums: izglītošanā, mākslinieciskajā pašdarbībā un jaunradē, sportā, pedagogu profesionālajā pilnveidē. 2009.–2018. gadā 1426 ģimnāzijas audzēkņi apbalvoti novada, valsts un starptautiskajās olimpiādēs un konkursos, bet ģimnāzijas audzēkņu 99 pētniecības darbi šajā periodā apbalvoti valsts skolēnu ZPD konkursā. 2014., 2015., 2016. un 2017. gadā ZPD jomā bijām 1. vietā valstī. Kopš 2005. gada

FOTO: no Āgenskalna Valsts ģimnāzijas arhīva

Āgenskalna Valsts ģimnāzijas pedagogu un darbinieku saime 2018./2019. mācību gadā. 1. rindas centrā – skolas direktore Ināra Gaile.

ģimnāzijas audzēkņu zinātniskās pētniecības darbību konsultē direktora vietniece izglītības jomā Anita Vanaga.

Katru saimi stiprina arī tās tradīcijas. Mūsu ģimnāzijā tādas ir sporta diena, žetonu vakars, Ziemassvētku sagaidīšana, aerobikas festivāls, pasākums „Panākumu klingēris”; ģimnāzija ik gadus organizē konkursus „Valstis un valodas”, „Spicprātis” citu skolu skolēniem. Kopš 2009./2010. mācību gada ģimnāzijas skolēni un skolotāji ir iesaistījušies programmas „Socrates” skolu starptautiskās partnerības apakšprogrammas „Comenius” projektā.

Panākumi ir kā laiva, kur viens airis ir skolēnu, otrs – skolotāju rokās. Ģimnāzijas pedagogu nesavtīgais darbs ir novērtēts: Āgenskalna Valsts ģimnāzijas pedagogi ir saņēmuši gan skolas, gan Rīgas domes izglītības, kultūras un sporta departamenta, gan Izglītības un zinātnes ministrijas apbalvojumus; Rīgas pilsētas domes apbalvojumu „Zelta pildspalva” saņēmuši 16 mūsu pedagogi; trīs pedagoge – direktora vietniece un fizikas skolotāja A. S. Klegere, mūzikas skolotāja Marija Brazovska, direktora vietniece un latviešu valodas un literatūras skolotāja A. Vanaga – pagodinātas ar valsts ordeņiem; Ata Kronvalda balva piešķirta latviešu valodas un literatūras skolotājai Ivetai Ratinikai, bet Ata Kronvalda fonda goda raksts – izglītības psiholoģei Ievai Gailei; Latvijas Zinātņu akadēmijas un RTU iedibināto Emīlijas Gudrinieces goda balvu labākajam ķīmijas skolotājam izpelnījusies direktore (kopš 1986. gada) un ķīmijas skolotāja Ināra Gaile.

Šajā desmitgadē nostiprinājies ģimnāzijas prestižs Latvijas sabiedrībā. Liels ieguldījums ģimnāzijas izvirzīšanā valsts izglītības iestāžu priekšpulkā ir

ģimnāzijas vadībai, gan talantīgajiem pedagogiem. Par šo nesavtību saku paldies visai savai „Āgenskalna valsts” saimei. Lepojos, ka laikā, kad valstī trūkst pedagogu, mūsu skolā strādāt par pedagogiem atgriezušies mūsu bijušie audzēkņi Lolita Žilvinska, Līga Gaiķe, Annijs Krama, Valters Spāre un līdz 2018. gada pavasarim arī Ansis Ēcis, savukārt tikai no 2018. gada izlaiduma vien pieci absolventi studē pedagogiskajās augstskolās.

Līdzās mācību procesam šajā desmitgadē radošus sasniegumus mākslinieciskajā pašdarbībā guvis gan tautas deju kolektīvs „Vainags” (vadītāja Zigrīda Teivāne), gan vidusskolas koris (iepriekšējā mākslinieciskā vadītāja Marija Brazovska, pašlaik Līga Gaiķe, Maija Feldmane), gan vokālie ansambļi un 7.–9. klašu koris (mākslinieciskais vadītājs Edvīns Dziļums). Ģimnāzijas skolēni sevi apliecina skatuves mākslā (vadītāja Ingūna Gremze), tiek gūti sasniegumi izteiksmīgas runas un citos jaunrades konkursos Rīgā un valstī.

Ģimnāzija ir arī sportisko sasniegumu veicinātāja, par to rūpējas sporta skolotāji. 2018. gada pavasarī ģimnāzijas meiteņu basketbola komanda izcīnīja 1. vietu Latvijas Republikas 71. spartakiādē un pārstāvēja Latviju Starptautiskās Skolu sporta federācijas (ISF) pasaules čempionātā volejbolā Čehijā.

Esmu pateicīga saviem priekšgājējiem – direktoriem Mārtiņam Eihem, Pēterim Breikšam, Fricim Ansbergam, Viktoram Dinēvičam, Lidijai Cepītei, Jānim Miežim, Nikolajam Daugovičam, bet jo īpaši ilggadējam skolas direktoram Jānim Dāvidsonam (1944–1958) – par gudru, drosmīgu un pedagogiski izsvērtu skolas vadīšanu vēsturiski sarežģītā situācijā.

Lepojos ar ikvienu mūsu ab-

solventu, kurš atradis savu vietu personiskajā un profesionālajā dzīvē. Vairāki no viņiem kļuvuši par nozīmīgiem profesionāliem savā jomā: ķīmijas doktors Juris Meijs ir Kanādas Valsts pētniecības padomes zinātniskais pētnieks, eksperts ASV Farmakopejas (USP) Statistiskās ekspertu komitejā; asociētais profesors Kristaps Jaundzems ir Latvijas Organiskās sintēzes institūta Fizikāli organiskās ķīmijas laboratorijas vadītājs un augstskolas mācībspēks; mākslas jomā sevi apliecinājis režisors Elmārs Seņkovs, rakstnieks Osvalds Zebris. Šis saraksts ir nebeidzami garš un turpina papildināties.

Jubileja ir tas brīdis, kad teikt paldies un plānot nākotni. Esam svēruši un vērtējuši zelta graudus, kurus tur sabēruši šīs skolas skolēni ar savu darbīgumu un pedagogi – ar profesionalitāti. Katru gadu ģimnāzijas 7. un 10. klasē ienāk jauni skolēni, katru gadu to absolvē ap pusotra simta mūsu divpadsmito, kas mērķtiecīgi iekļaujas Latvijas, Eiropas un pasaules labāko augstskolu studentu saimē, tāpēc, mazliet paverot ģimnāzijas nākotnes vārtus un ielūkojoties nākamajās desmitgadēs, uzskatu, ka mums jāstrādā tā, lai mācīšanās process ģimnāzijā nodrošina skolēniem visplašākās iespējas pētīt un atklāt daudzveidīgas likumsakarības, veidot pašiem savu skatījumu uz pasauli un apzināties savas personiskās izglītības vajadzības. Kamēr ģimnāzijas sienās nerims skolēnu čalas un rosība, arī tās pedagogi jutīsies jauni un darīs visu, lai augtu un padziļinātos skolēnu intelektuālā lietpratība, dzīves izpratne un tēvzemes mīlestība. Ar šo saldo atbildības nastu Lavīzes ielas skola, vēsturiski būdama trīsreiz vecāka par savu valsti, dodas pretī nākamajai desmitgadei. ■

Kā izglītojam savus bērnus seksuālās veselības jautājumos

IK AIGA ROTBERGA

Ginekoloģe, klinikas „Ģimenes sirds” vadītāja

IK INDRA TRETJAKOVA

Mg. psych., psiholoģijas doktorante, perinatālā psiholoģe, psihoorganiskās analīzes psihoterapeite, ģimenes izglītības un attīstības fonda „Ābeļzieds” prezidente (Eiropas psihoterapeita sertifikāts)

FOTO: no A. Rotbergas personiskā arhīva

Ginekoloģe Aiga Rotberga ikdienas darbā pārliecina, ka jauniešiem ir zināšanas par kontracepcijas metodēm, bet nav zināšanu par to, kā šīs metodes ietekmē viņu veselību; ir zināšanas par seksu kā par procesu, bet nav zināšanu par seksuālo attiecību dziļo ietekmi uz viņu dzīvi un attiecībām nākotnē.

pieaug: 1999.–2003. gadā bija apmēram 609 inficēšanās gadījumi gadā, 2009.–2013. gadā – apmēram 1502 gadījumi, bet 2014.–2016. gadā – jau ap 1780 gadījumiem.³ Šis nu ir sāpīgs moments, jo tas vistiešākajā veidā ietekmē mūsu rītdienu: neauglības gadījumu skaits pieaug, savukārt pārslimota hlamidiju infekcija ir samērā bieži sastopams sieviešu neauglības iemesls.

Mēs nevaram teikt, ka prezervatīvs atrisina visu, un noklusēt to, ka prezervatīvs nepasargā no visām seksuāli transmisīvajām slimībām (STS), piemēram, cilvēka papilomas vīruss (CPV), kas izraisa dzemdes kakla vēzi, ir tik mazs, ka iet cauri prezervatīva porām. Saslimstība ar dzemdes kakla vēzi joprojām ir augsta – ik gadu no jauna saslimst vidēji 240 sievietes. Latvijā dzemdes kakla vēzis ir 8. vietā starp visiem vēža veidiem (nedalot pa dzimumiem). Statistikas datus parādās arvien jaunāks saslimušo sieviešu vecums: 2016. gada statistika liecina, ka 20–29 gadu vecuma grupā bija saslimušas astoņas sievietes, un, zinot, ka CPV inkubācijas periods līdz saslimšanai ar vēzi ir aptuveni 6–10 gadi, saprotam, ka šīs sievietes inficējušās ar šo vīrusu, uzsākot dzimumdzīvi, t. i., nepilnu 20 gadu vecumā.⁴ Tā jau ir vēža statistika, bet ir vēl virkne priekšvēža slimību, kuras statistikā neparādās, bet kuras izraisa tas pats CPV.

Mēs varam mācīt, ka, lietojot prezervatīvu, samazinās inficēšanās risks ar cilvēka imūndeficīta vīrusu (HIV); jā, tā ir – risks samazinās, bet tas nekļūst par nulli. Skatoties dažādu līmeņu pētījumos, ir redzams, ka risks inficēties vienalga paliek samērā augsts: jo lielāks partneru skaits,

FOTO: no I. Tretjakovas personiskā arhīva

Psihoterapeite Indra Tretjakova uzsver, ka nav pieļaujams sniegt informāciju, kas sekmē agrīnas seksuālās attiecības, jo tās ir pirmais mīlestības un talantu iznīcinātājs.

“Svarīgāk ir dot zināšanas nevis par kontracepcijas metodēm, bet par cilvēka fizioloģiju, iemācīt novērtēt sevi un citus kā vērtību pašu par sevi, pieņemt savu ķermeni, pazīt fizioloģiskos procesus, savaldīt savas emocijas un arī savas seksuālās dziņas.

jo lielāks risks inficēties (pat ja tiek lietots prezervatīvs katrā dzimumaktā).

Laika posmā no 1999. līdz 2002. gadam strauji pieauga HIV izplatība intravenozo narkotiku lietotāju vidū; tagad statistika pārliecinoši rāda, ka pēdējo 10 gadu laikā HIV izplatība heteroseksuālas transmisijas ceļā būtiski pārsniedz HIV izplatību narkomānu vidū.²

Varētu domāt, ka – acīmredzot – varbūt par maz tiek lietots prezervatīvs. Tomēr varbūt šī problēma jāskata no otras puses – izglītības programmas būtu jāvērs uz izglītošanu par seksuālās dzīves uzsākšanu iespējami vēlāk, motivējot seksuālai atturībai līdz brīdim, kad tiešām jaunietis ir gatavs veidot ilgtermiņa attiecības vai pat dibināt ģimeni. Un, pat ja ir uzsākta dzimumdzīve, ir iespējams pārtraukt attiecības (tās nav jāturpina tikai tāpēc, ka esi vienreiz to izdarījis), savukārt

ar katru, ar kuru esi uzsācis kādas attiecības, tās nav jāturpina dzimumattiecībās. Vienkārša draudzība – sen aizmirsta vērtība. Varbūt ir jāsāk mācīt bērniem un jauniešiem, ka var draudzēties arī bez seksa, motivēt viņus domāt par ģimeni kā par vērtību?

Jauniešu uzmanība bieži vien tiek koncentrēta uz seksualitāti kā fizioloģisku vajadzību, kuru var realizēt tikai un vienīgi ar dzimumattiecībām un kuru var sākt darīt, tiklīdz to grib. Bet ir jāsaprot pašos pamatos, ka dzīvniekiem ir instinkts, kurš ir jāapmierina, bet cilvēkiem seksualitāte ir dota kā īpaša spēja izteikt savu mīlestību otram cilvēkam, tā ir kā neverbāla komunikācija starp diviem cilvēkiem un šajās attiecībās cilvēks var sevi dāvēt otram tāpēc, ka mīl. Tas nav tikai fizioloģisks process, jo šajā procesā iesaistās arī mūsu dvēsele un gars.

Mācot tikai to, kādu pareizo kontracepcijas metodi lietot konkrētajā mirklī, bet nemācot skatīties uz sevi kā personību, mēs pazaudējam pašu svarīgāko – atbildību par spēju savaldīt arī savas iegribas un mirkļa vajības, par spēju veidot attiecības ilgtermiņā.

Veselīgas, harmoniskas un ilgtspējīgas dzimumattiecības nozīmē spēju uzņemties atbildību par savu dzīvi, atbildēt par savu rīcību, veidot mīlošas un cieņpilnas attiecības ar pretējo dzimumu, prasmi dalīties emocijās, domās, jūtās un seksuālajā sfērā.

Dzimumdzīve nav grēks vai kaut kas aizliegts, bet jauniešiem ir jāsniedz patiesa informācija par to, ka bez mīlestības agri uzsāktas seksuālās attiecības var negatīvi ietekmēt viņu psihoseksuālo attīstību un veicināt psihiskas, emocionālas un sociālas veselības problēmas, kas atstāj iespaidu uz personību turpmākajā dzīves laikā.

Dzimumtieksme un dzimumakts ir viena no mīlestības un vienotības izpausmēm, kad vīrietis un sieviete abpusēji piekrīt seksuālām attiecībām, nenodarot pāri viens otram, cienot un respektējot otra izvēli.

Pavisam cita parādība ir sakars: sekss bez mīlestības, sekss bez cieņas. Sakars nav attiecības, tam nav attīstības un nākotnes. Sekss bez mīlestības – visnejēdzīgākā ļaunāšanās sevi izmantot kā sekss objektu. Dzimumakts, kas pieļauts bez cēlām jūtām, var sekmēt patēriņa seksu ar visām no tā izrietošajām sekām.

Seksuālajās attiecībās, kas uzsāktas agrīni un bez mīlestības, pēc dzimumakta puisis meiteni lielākoties pamet, un šis faktors veicina seksuālo partneru biežu maiņu. Seksuālā brīvība (bieža partneru maiņa) veicina nevēla-

“Seksualitāte ir brīnišķīga dāvana, kā bez vārdiem paust savu mīlestību otram, bet, ja to lieto nepareizi, tas ir bīstams ierocis, kas var ietekmēt visu dzīvi.

mu grūtniecību; palielinātu abortu skaitu; ietekmē meitenes psihisko un fizisko veselības stāvokli, kas nākotnē var radīt grūtniecības norises, pēcteču labvēlīgas attīstības un veselības problēmas, kā arī veicina saslimstību ar STS.

Ja dzimumtieksme cilvēku prātā saistās ar mīlestības ideju, viņi domā, ka mīl viens otru tāpēc, ka fiziski grib viens otru, un maldās. Ja tieksmi pēc fiziskās vienotības neizraisa mīlestība, tad seksuālā vienotība nekad nesekmēs savstarpēji cenošas un mīlošas attiecības ilgtermiņā, bet gan pārejošas orgijas. Visvairāk šāda veida kopošanās aktā psiholoģiski tiek traumēta meitene – viņa kļūst par trula subjekta iekāres apmierināšanas objektu.

Kāpēc jaunieši nereti ļoti agri uzsāk seksuālās attiecības? Vai viņu izpratnē dzimumakts ir mīlestības apliecinājums attiecībām? Vai varbūt tā ir mirkļa iegriba – alkohola, narkotisko vielu iespaidā, lielības, tieksmes izrādīties, būt uzmanības centrā, spēka demonstrēšana? Vai jaunieši ir informēti par to, ka uzsākt seksuālās attiecības veltams tikai tad, kad jaunieši ir nobrieduši psihoseksuāli un tuvojas viens otram ļoti dziļā tuvībā – seksā, mīlestības vadīti?

Izpratne, zināšanas un priekšstats par dzimumattiecībām sākas ar piedzīvoto vecāku ģimenē. Lai norisētu bērna veselīga attīstība, ir vajadzīgi abi vecāki – tēvs un māte. Tad bērns gūst priekšstatu par divu pretēja dzimuma cilvēku kopā dzīvošanas māku, kur attiecībās vērojama mīlestība, cieņa un visdziļākā garīgās tuvinības esamība – savstarpēja uzticēšanās, dalīšanās ar visdziļākajām domām un jūtām, iekšējām rūpēm un maigumu. Nepilnas ģimenes modelis, kur tiek piedzīvotas tikai tēva vai mātes un bērna attiecības – kur trūkst pilnvērtīgas dzimumsocializācijas (dzimumu dualitātes) pieredzes, nākotnē var radīt grūtības saskarsmē ar pretējo dzimumu: pieaugušā vecumā var tikt veidotas nevis sievietes un vīrieša, bet mātes un bērna attiecības, tādējādi rezultātā var rasties emocionālas un uzvedības problēmas, tiek apdraudēta veselīga

“Jāsaprot pašos pamatos, ka dzīvniekiem ir instinkts, kurš ir jāapmierina, bet cilvēkiem seksualitāte ir dota kā īpaša spēja izteikt savu mīlestību otram cilvēkam, tā ir kā neverbāla komunikācija starp diviem cilvēkiem un šajās attiecībās cilvēks var sevi dāvēt otram tāpēc, ka mīl. Tas nav tikai fizioloģisks process, jo šajā procesā iesaistās arī mūsu dvēsele un gars.

dzimumsocializācija – spēja veidot intīmas attiecības gan garīgi, gan fiziski. Mīlestība, emocionālais komforts un cieņa ģimenē – bērnu emocionālās veselības garantis. Lai jauns cilvēks spētu veidot veselīgas dzimumattiecības, nozīmīgi faktori ir mīloši un saprotoši vecāki kopš bērna piedzimšanas un vecāku paraugs.

Bez mīlestības dzimuši un audzināti bērni bieži izdara pārkāpumus (viņi ir vientuļi, un tas ir veids, kā izkļūt no vientulības). Tas ir ceļš, kas ved uz sociopātiju, arī uz seksuālo sociopātiju, kas sākas ar agrīnu dzimumdzīvi. Ja skolā šādiem bērniem nesniedz pilnvērtīgu informāciju par dzimumattiecībām, viņi var pāraugt aktīvos sociopātos, kas ir noziedzības rezerve. Bez mīlestības augušie bērniem būs grūti sasniegt nobriedušu mīlestību. Bez mīlestības augušie bērniem var veidoties sociālas veselības problēmas: atkarības – alkohols, narkotikas, azartspēles, datori, seksuālā pārsātinātība u. c.

Mīlestības klātbūtne dzimumattiecībās izslēdz vardarbību un veicina skaistuma baudīšanu emocijās, jūtās un seksā. Ikvienai sabiedrībai, kura relatīvi izslēdz mīlestības tēmu, laika gaitā jāiet bojā pašai no savām pret-runām ar cilvēka dabas pamatvajadzībām.

Dzimumizglītība: garīgā intimitāte pieprasa arī seksuālo intimitāti, tāpēc novārtā nedrīkst pamest ne bioloģisko, ne emocionālo un jūtu, ne garīgās intimitātes

pakāpi mīlestībā. Mīlestība ir holiska (vienotu sakarību sistēma).

Lai sniegtu jauniešiem informāciju par dzimumattiecībām, skolās jāievieš dzimumaudzināšanas pārprastās dzimumizglītības vietā – jāatsakās no brīvā seksa sludināšanas. Nav pieļaujams sniegt informāciju, kas sek-

“ Bez mīlestības dzimuši un audzināti bērni bieži izdara pārkāpumus (viņi ir vientuļi, un tas ir veids, kā izkļūt no vientulības). Tas ir ceļš, kas ved uz sociopātiju, arī uz seksuālo sociopātiju, kas sākas ar agrīnu dzimumdzīvi. Ja skolā šādiem bērniem nesniedz pilnvērtīgu informāciju par dzimumattiecībām, viņi var pāraugt aktīvos sociopātos, kas ir noziedzības rezerve.

mē agrīnas seksuālas attiecības – tās ir pirmais mīlestības un talantu iznīcinātājs. Tikai pēc tam seko narkotikas, alkohols, tabaka un viss cits, kas grauj ģenētisko mantojumu, iznīcina intelektu.

Katrs puisis un meitene dziļi sirdī sapņo par uzticamām, cieņpilnām attiecībām. Bet vai mēs palīdzam viņiem tajā turēties, līdz viņi tiešām satiek cilvēku, ar kuru būtu gatavi veidot nopietnas attiecības? Vai arī mēs – gluži otrādi – sagraujam viņu iekšējos sapņus, liekot skatīties uz lietām tik primitīvi un vienkārši?

Ne vienmēr jaunieši uzreiz apjautīs to, ka viņu iegūtās zināšanas un pieredze var būt kaitējusi viņu psihiskajai, emocionālajai un sociālajai veselībai. Tikai tad, kad viņi vēlēties veidot dzimumattiecības ilgtermiņā, veidot laulību, ģimeni, radīt un audzināt veselīgus bērnus, – tikai tad var sākt apjaust un apzināties savu strukturāli izkropļoto pieredzi.

Svarīgāk ir dot zināšanas nevis par kontracepcijas metodēm, bet par cilvēka fizioloģiju, iemācīt novērtēt sevi un citus kā vērtību pašu par sevi, pieņemt savu ķermeni, pazīt fizioloģiskos procesus, savaldīt savas emocijas un arī savas seksuālās dziņas; iemācīt, kā neiekļūt pornogrāfijas slazdos un kur meklēt palīdzību, ja tas tomēr ir noticis. Seksualitāte ir brīnišķīga dāvana, kā bez vārdiem paust savu mīlestību otram, bet, ja to lieto nepareizi, tas ir bīstams ierocis, kas var ietekmēt visu dzīvi.

Ik dienas strādājot par gine-

kologi, redzu, ka jauniešiem varbūt ir zināšanas par kontracepcijas metodēm, bet nav zināšanu par to, kā šīs metodes ietekmē viņu veselību; ir zināšanas par seksu kā par procesu, bet nav zināšanu par šo seksuālo attiecību dziļo ietekmi uz viņu dzīvi un attiecībām nākotnē; ir zināšanas par nevēlamas grūtniecības iestāšanos, bet nav zināšanu par savu auglību, savu veselību un bērniem kā iespējamu dāvanu; ir zināšanas par kopā dzīvošanu, bet nav zināšanu par laulības nozīmi un vērtību.

Es vēlētos, lai mani bērni arī skolā iegūtu informāciju, kas viņus vestu pie pamatvērtībām, kuras sakņojas ģimenē. Lai mūsu jaunā paaudze tiktu orientēta uz ģimenes dzīvi, uz ilgtermiņa attiecībām, kas balstītas savstarpējā cieņā un mīlestībā. ■

AVOTI UN LITERATŪRA

¹ https://www.rsu.lv/sites/default/files/imce/Zin%C4%81tnes%20departaments/zinatniskas_konferences/2018/sieviesu_pirmais_dzimumakts.pdf

² https://www.spkc.gov.lv/upload/Infekcijas%20slim%C4%ABas/vdl_1_latvija_2017_gads.pdf

³ <https://www.spkc.gov.lv/lv/statistika-un-petijumi/infekcijas-slimibas/epidemiologijas-bileteni1>

⁴ <https://www.spkc.gov.lv/up->

load/Gadagr%C4%81mata/Gadagr%C4%81mata%202016/3_sabiedribas-veselibba_2016.pdf

- Anatrella, T. Narcisa valstība. Seksuālās atšķirības nolieguma sekas. Luci sull' Est.
- Besson J., Brault Y. Les trois formes. Manuel d'enseignement de l'EFAP, 4, 1995.
- Fromms, Ē. Mīlestības māksla. Rīga: Jumava, 1994.
- Kačiatore, R., Koiso-Kantila, S. No zēna līdz vīrietim. Rīga: Jumava, 2012.
- Neff, L. A., Broady, E. F. Stress resilience in early marriage: can practice make perfect? USA: Journal of Personality and Social Psychology, 101 (5), 1050–1067, 2011.
- Zālītis, J. Mīlestības mācība: dzimumaudzināšana. Rīga: Medicīnas preses apgāds, 2001.
- Tretjakova, I., Mihailova, S. Bērības emocionālā pieredze ģimenē saistībā ar pašreizējām partnerattiecībām un vēlmi radīt pēcnācējus. // Daugavpils Universitātes Sociālo zinātņu fakultātes starptautiskās zinātniskās konferences „Sociālās zinātnes reģionālajai attīstībai 2014” materiāli, IV daļa. Psiholoģijas aktualitātes. – Daugavpils: DU Akadēmiskais apgāds „Saulē”, 2015., 88.–108. lpp.

200 vidusskolēni sākuši mācības Jauno medicīnu akadēmijā

IK INFORMĀCIJA

6. oktobrī 200 vidusskolēnu no visas Latvijas sāka mācības Jauno medicīnu akadēmijā (JMA), kas Rīgas Stradiņa universitātē (RSU) notiek jau piekto gadu. Šogad JMA rindas tika papildītas rekordlielā ātrumā – jau piecas minūtes pēc reģistrācijas sākuma septembra vidū bija zināmi tie jaunieši, kas turpmākos astoņus mēnešus ik pārnedeļas pieredzējušā RSU mācībspēka vadībā iepazīs medicīna profesiju. Jaunieši gūs pirmo ieskatu traumatoloģijā, ķirurģijā, anestezioloģijā, zobārstniecībā, rehabilitācijā, psihosomatikā, dzemdniecībā un šogad pirmo reizi arī pediatrijā un otorinolaringoloģijā.

Visvairāk – apmēram puse – vidusskolēnu šogad ir pieteikušies no Rīgas skolām, bet pārējie ir no Ventspils, Jēkabpils, Cēsim, Liepājas, Daugavpils, kā arī citām pilsētām un novadiem. „Reģistrācijas aktivitāte un sīvā konkurence rāda, ka JMA šogad mācīsies augsti motivēti jaunieši. No JMA absolventiem parasti apmēram puse jauniešu uzsāk medicīnas studijas RSU, kas ir

pozitīvs rādītājs, ievērojot faktu, ka daļa JMA dalībnieku ir tikai 11. klases skolēni,” stāsta Medicīnas fakultātes prodekāns **Ingus Skadiņš**. „JMA ir labs veids, kā jauniešiem jau laikus saprast, vai medicīna ir viņu dzīves aicinājums. Skolēni ne tikai gūst teorētisku ieskatu dažādās medicīnas disciplīnās, bet arī piedalās praktiskajās nodarbībās, piemēram, pirmajā tikšanās reizē 6. oktobrī mikrobioloģijas nodarbībā jaunieši pagatavoja, krāsoja un pētīja mikroskopā dažādu baktēriju mikropreparātus.”

JMA veicina arī vidusskolēnu pētniecisko aktivitāti: šogad, tāpat kā pērn, jauniešiem būs iespēja publicēties RSU studentu populārpētnieciskajā žurnālā „Semper Anticus”, kā arī apmeklēt studentu zinātniskos pulciņus.

Pirmajā tikšanās reizē, pēc RSU veselības studiju prorektora profesora Gunta Baha un medicīnas fakultātes dekanes asociētās profesores Janas Pavāres ievadvārdiem, jaunieši iepazīna šā studiju gada nodarbību un lekciju plānu. Tajās gan teorētiski, gan ar medicīnas simulācijas tehnoloģiju palīdzību tiks iepazītas da-

Publicitātes foto

Pirmajā tikšanās reizē 6. oktobrī mikrobioloģijas nodarbībā jaunieši pagatavoja, krāsoja un pētīja mikroskopā dažādu baktēriju mikropreparātus.

žādas medicīnas disciplīnas gan RSU centrālajā ēkā, gan Anatomijas un antropoloģijas institūtā (anatomikumā) un RSU Medicīnas izglītības tehnoloģiju centrā, kas ir modernākais medicīnisko mulāžu, mācību leļļu un simulatoru centrs Baltijā.

RSU JMA rīko jau piekto gadu. Šajā projektā vidusskolēni, kuri plāno studēt medicīnu, apmeklē lekcijas un praktiskās nodarbības labāko RSU docētāju un ārstu vadībā, iegūstot dziļāku izpratni par medicīnu un pārliedzinoties, vai medicīna ir tā joma,

ko jaunietis gribētu studēt. Kopš 2014. gada JMA ir absolvējuši 670 vidusskolēni. Tā kā par JMA bija liela reģionālo skolu jauniešu interese, kā arī Valmieras Valsts ģimnāzija izrādīja iniciatīvu, 2016. gadā tika atklāta JMA filiāle Valmierā. ■

Godīga, kaut arī pieticīga dzīve arī ir veiksmes stāsts

IK VALDIS ČEIČS

Latviešu valodas un literatūras skolotājs

„Šajā stāstā būs pieci bērni, viņu vecāki, sirmā vecmāmiņa, krusttēvs, kaķis, tante...” – tik hrestomātiski iesākas stāsts „Slava”. Tās ir no pašu bērnu sirdīm norakstītas atmiņas, kādas mums ir labi pazīstamas, lasot Jāņa Jaunsudrabiņa, Annas Brigades, Vizmas Belševicas darbus. Godīgums un pieticība. Pieticība un pārticība.

„Un vēl būtu jāpastāsta par to, ka tētim vairs neveicās, tāpēc ka Pūķis iepretim mūsu mājai atvēra kafejnīcu ar marmora galdiņiem viesiem un uz tās logiem bija uzzīmēti kija un biljarda bumbiņas. [...] Un patiešām visi sāka iet uz kafejnīcu iepretim un neviens vairs negribēja dzert tēju, kafiju, pienu pie tēva, pie galdiņiem, pārkļātiem ar vaskadrānu.”

Viss it kā ir tas pats, līdzīgs. Ja vien...

Ja vien stāsta „Slava” autors nebūtu Janušs Korčaks (*Janusz Korczak*). Mūsu pasaulei Dieva dāvātais bērnu skolotājs, ārsts, filozofs, rakstnieks...

Pamišus ar pieaugušo dienīšajām raizēm par iztiku, cīņu ar nabadzību un tās radītajiem liegumiem savai dzīvei, ģimenes traģēdijām aizvien vairāk atklājas trīs bērības draugu – Vladeka, viņa māsa Maņas un Oļeka – dzīvesstāsti.

FOTO: no V. Čeiča personiskā arhīva

„Bet kas tas ir – veiksmes stāsts?” retoriski vaicā latviešu valodas un literatūras skolotājs Valdis Čeičs.

Oļeks visas grāmatas par Napoleonu ir izlasījis divas, bet poļu klasiķa Henrika Senkeviča (*Henryk Sienkiewicz*) darbu „Plūdi” – pat trīs reizes. Maņa raksta dzejoļus un grib kļūt tikpat slavens kā izcilā poļu dzejniece Marija Konopņicka (*Maria Konopnicka*). Bet Vladeka sapnis ir kļūt par slavenu ārstu un palīdzēt slimajiem.

Visus vieno līdzeklis, ar kādu viņi grib savu sapni īstenot. Slava. Oļeks par to filozofē vizuāli. Slava taču ne tikai dzīvo, tā ir nemirstīga. Kāpēc vēlēties būt

bagātam? Bagātais dzīvo, dzīvo, bet pēc tam nomirst – un viss. Bet slavens cilvēks – tas ir pavisam kas cits!

Un pat tad, kad dzīves apstākļi visus trīs spiež šķirties uz neredzēšanos, viņi pēdējo reizi apsēžas kopā uz pagraba jumta pagalmā, lai kopā iesauktos: „Gribam būt slaveni!”

Grūti ir iesākt stāstu, tomēr vēl grūtāk to pabeigt. Visu trīs dzīvē ir noticis it kā pavisam citādi. Oļeks strādā Kunca fabrikā, streika laikā ticis ievēlēts par

strādnieku deputātu, par to bijis izsūtīts uz trijiem gadiem, toties tagad ir strādnieku arodbiedrības vadītājs. „Un kaut gan viņa armijai nav ne šauteņu, ne lielgabalu, tā ir liela, stipra un drosmīga.”

Maņa strādā fabrikā par paklāju audēju. Viņas dienasgrāmatas publicē avīzē. „Maņa vienmēr prata interesanti stāstīt un uzrakstīt par visu pārdzīvoto. Avīzē taču nepublicēs kaut kādas muļķības.”

Bet Vladeks vēstulē draugiem par sevi raksta: „Es nekļuvis par ārstu [...]. Es esmu sanitārs, toties slavens.” Patiešām – Vladeks ir sanitārs, taču ne tāds kā citi. Viņš reiz sastrīdējies ar žēlsirdības māsu, kura sākusi naidoties ar vienu slimnieku un sliktāk viņu kopt. Arī feldšerim no Vladeka tikuši brāzieni: gan par to, ka nemērī slimniekiem temperatūru, gan par to, ka nevēlas nomainīt pārsēju, kamēr ārsti aizņemti. Citi slimnīcā pat sākuši baidīties no Vladeka.

Taču patiesi slavens Vladeks kļuvis pēc tam, kad augsti stāvošam medicīnas revidentam nebija ļāvis ieiet operāciju zālē, kamēr tur notika operācija. „Laid iekšā!” saka galvenais ārsts. „Es tev pavēlu.” – „Nedrīkst traucēt, nelaidīšu, man ārsti aizliedza!”

Taču ar to stāsts vēl nebeidzas. Zem trim (vai tie būtu trīs stāsta varoņi?) zvaigznītēm pats J. Korčaks tieši vērsās pie lasītāja ar šādu īsu uzrunu: „Bērni! Esiet

drošsirdīgi, sapņojiet par lieliem un slaveniem darbiem! Gan jau kaut kas izdosies!”

Vai, no mūsdienu zinātniskās pedagogijas, vēl topošo un jau tapušo pedagogijas doktoru un profesoru skatu torņa uz izglītību raugoties, tas nešķitīs izaicinoši, kaitinoši, nevarīgi, pat absurdi? Pedagoģiskajai darbībai taču ir jābūt tik mērķtiecīgai, saplānotai, tik darbietilpīgai un piepūlētai, bet te... „gan jau kaut kas izdosies”.

Un tieši pēc un ar šiem vārdiem gribas vērsties pie mūsdienu bērnu skolas dzīves reformētājiem un reformu administrējošajiem kungiem no Ministru kabineta, kuri nu rūpējas par to, lai katra bērna dzīve būtu veiksmes stāsts. Bet kas tas ir – veiksmes stāsts? Vai tas atkal nav tas pats stāsts par sirdsapziņu, par kuru Rolands Kalniņš nupat tika godināts Kannu kinofestivālā? Kā ģeniālam pedagogam J. Korčakam stāstā „Slava” ir izdevies vēlreiz cilvēciskot vārdu „slava”, atbrīvot to no konkurētspējīgas dzīves fetiša. Stāstā „Slava” ir neatlaidīgi parādīta vēl viena būtiska bērnu īpašība: tā ir vēlme būt godīgam. Katram no bērniem, pat pirmskolēnus ieskaitot, ir kāds grēciņš un (vai) parāds, no kura viņš par varītēm grib atbrīvoties. Pat Vladeka jaunākā māsiņa, mirstot no smagas tālaika slimības, jau dziestošā balsī lūdza atdot viņas draudzenei divus grašus par nopirktajām konfektiem... ■

Aicinājums apgūt mūzikas pasauli

IK ILZE BRINKMANE

Latvijas simtgadībā liela loma ir arī mūzikai un koncertdzīvei. Latvijas Nacionālais simfoniskais orķestris (LSNO) sezonu atklāja 5. oktobrī Lielajā gildē, kur izskanēja Pētera Vaska jaundarbs „Obojas koncerts”. Kā sarunā ar plašsaziņas līdzekļu pārstāvjiem atzina komponists, viņu allaž iedvesmojuši cilvēki un daba: „Šis opuss ir visgaišākais manis sacerātais, jo ir prieks par mūsu dabu, kad aust rīts, mostas putni... Parasti kompozīcijas iesāku un beidzu ar klusumu, bet šoreiz izvēlējos atkal sākt ar jaunu dienu, kad pamostamies mēs, cilvēki, un mostas visa apkārtnē.”

Obojas solo izpilda viens no pieprasītākajiem mūsdienu obojisti – Berlīnes filharmoniku pirmā oboja Albrehts Majjers (*Albrecht Mayer*), kurš P. Vaska jaundarbā saklusa mūsu valsts un tautas alkas pēc brīvības, labas dzīves, varbūt pēc atkārtotas atmodas.

Mans pirmais koncerts

LSNO valdes locekle **Indra Lūkina** stāsta, ka īpaši ir domāts

arī par bērniem un jaunatni, izveidotas izglītojošas programmas, lai viņus tuvinātu mūzikas pasaulei, kas ir tik bagātīga un emocionāli piesātināta.

„Sākam ar pavisam maziem bērniem bērnudārzos, kad mūziķi nelielā ansambli dodas uz pirmsskolas izglītības iestādi un muzicē kādā grupiņā, kur ir ap 20 mazo klausītāju. Mazuļi var pieiet klāt un aptaustīt instrumentus, uzdot jautājumus. Pirms tam gan jāsazinās ar mūsu izglītības programmu vadītāju **Elīnu Auzāni**, kas organizē ciklu „Mans pirmais koncerts”. Ir koncerti Lielajā gildē, kur piedalās viss orķestris un īpašs tēls LeNeSons, kas kopā ar aktieriem stāsta par to, ko redz un dzird uz skatuves,” atklāj I. Lūkina, piebilstot, ka uz šo ciklu aicina 4–10 gadus vecus bērnus kopā ar vecākiem. Sarunas notiek latviešu un krievu valodā, un ar dažādiem piemēriem – dažreiz smieklīgiem, dažreiz nopietniem – kopīgi ar bērniem tiek izziņāti orķestra noslēpumi, kā arī mazie klausītāji tiek mācīti un izglītoti, kā uzvesties klasiskās mūzikas koncertos. Savukārt koncertu starpbrīži tiek atvēlēti

Publicitātes foto

LSNO mākslinieciskais vadītājs un galvenais diriģents Andris Poga (no labās) kopdarbā ar komponistu Pēteri Vasku.

dažādām bērnu radošajām izpausmēm: mūzikas instrumentu iepazīšanai, tematiskām spēlēm, rotaļām un citām aktivitātēm.

Izrādes pusaudžiem un jauniešiem

Pusaudžiem un jauniešiem radies izglītojošu koncertu cikls „Simfoniskais hits ar Goran

Gora”, kad četras reizes sezonā ceturtdienu vakaros stāstnieks atklāj interesantus faktus par komponistu, par laikmetu, sniedz plašu ieskatu kultūras vidē. Koncerti domāti gan tiem, kas studē mūziku, gan tiem, kas nestudē, bet vēlas par to uzzināt. Piemēram, 29. novembrī plkst. 19.00 Goran Gora iepazīstinās ar kom-

ponistu Modestu Musorgski (*Модест Мусоргский*) un viņa skaniskajām miniatūrām „Izstādes gleznas”, kas radušās, vērojot mākslinieka Viktora Hartmaņa (*Виктор Гартман*) zīmējumus.

Pirms katra vakara koncerta Lielajā gildē plkst. 18.15 muzikologs Orests Silabriedis sarunājas ar diriģentu vai solistu, lai sniegtu ieskatu vakara programmā.

„Projektam „Latvijas skolas soma” kopā ar komponistu Jāni Šipkēvici ir izveidota muzikāla izrāde „Zenīts” 1.–6. klases skolēniem. Izrādi pērn nominēja Lielajai mūzikas balvai kategorijā „Gada uzvedums”. Labprāt atsauksimies uz aicinājumiem, esam gatavi braukt uz skolām. Izrādē nepiedalās viss orķestris, un tā ir 45 minūtes gara,” stāsta E. Auzāne un piebilst, ka tuvākais izrādes laiks ir janvāris, tādēļ aicina pasteigties. Ir iespēja piedalīties arī koncertu ģenerālmēģinājumos, un daudzas skolas, dodoties ekskursijā uz Rīgu, to jau ir izmantojušas.

Plašāka informācija – mājaslapas www.lso.lv sadaļā bērniem un jauniešiem. ■

Ekskursijas pa ekotūrisma
un kultūrvēsturiskiem maršrutiem

•

Izklaidējošas un mācību
ekskursijas bērniem

www.celoarinetu.lv

+371 29135543

KURSI, LEKCIJAS,
SEMINĀRI

12. oktobri
RIIMC Kaņiera ielā 15
plkst. 10.00–13.00 notiks peda-
gogu profesionālās pilnveides su-
pervīzijas vispārīzglītojošo skolu
un profesionālo izglītības iestāžu
direktoriem.

15. oktobri
RIIMC Kaņiera ielā 15
plkst. 13.30–18.00 notiks kur-
si „Caurviju prasmes „Jaunrade
un uzņēmējspēja” attīstīšana 1.–
6. klasē” (1. grupa) 1.–6. klases
skolotājiem.

Rīgas 84. vidusskolā Lielvār-
des ielā 141 plkst. 15.00–18.00
notiks RIIMC organizēti kursi
„Produktīva mācību stunda 1.–
6. klasē” (4. grupa) 1.–6. klases
skolotājiem.

16. oktobri
Informāciju tehnoloģiju cen-
trā Brīvības ielā 49/53 (4. stāvā)
plkst. 9.00–12.00 notiks RIIMC
organizēts seminārs „Sistēmas
RDLIS izmantošana darba orga-
nizācijā” (3. grupa) skolu direk-
toriem, pirmsskolu vadītājiem,
vietniekiem, lietvežiem (jaunie
darbinieki).

RIIMC Kaņiera ielā 15 (2. stā-
vā; Kaņieris – apaļais galds)
plkst. 9.00–12.00 notiks kursi
„Profesionālās pilnveides super-
vīzija pirmsskolas izglītības iestā-
žu vadītājiem” pirmsskolas izgli-
tības iestāžu vadītājiem.

RIIMC Kaņiera ielā 15
plkst. 13.30–18.00 notiks kur-
si „Caurviju prasmes „Jaunrade
un uzņēmējspēja” attīstīšana 1.–
6. klasē” (2. grupa) 1.–6. klases
skolotājiem.

RIIMC Kaņiera ielā 15
plkst. 15.00–18.00 notiks kursi
„Skolēna pašvadīta mācīšanās”
(1. grupa) 1.–6. klases skolotā-
jiem.

RIIMC Kaņiera ielā 15
plkst. 15.30–18.30 notiks kursi
„Digitālās prasmes un / vai di-
gitālā caurvija mācību procesā
21. gadsimta prasmju attīstīša-

naī” (2. grupa) sākumskolas pe-
dagogiem.

17. oktobri
Rīgas 14. pirmsskolas izglītības
iestādē Tapešu ielā 48 plkst. 9.00–
12.00 notiks RIIMC organizētā
metodiskā diena „Pieejas maiņa
pirmsskolas mācību saturā: sadarbība
un atbalsts” pirmsskolu vadi-
tāju vietniekiem, pedagogiem.

2.–3. novembrī
Strazdumuižas internātvi-
dusskolā-attīstības centrā Brai-
la ielā 24 Rīgā plkst. 9.00–16.00
notiks pedagogu profesionālās
kompetences pilnveides kursi „Pe-
dagogiskā procesa plānošana un
vadīšana, kā arī tehnoloģijas, t. sk.
asistīvās, un to sniegtās iespējas
mācību procesā izglītojamajiem ar
redzes traucējumiem” (4. grupa).
Programmā paredzēta zināšanu,
iemaņu un prasmju, kas nepiecie-
šamas kvalitatīva mācību procesa
nodrošināšanai bērniem ar redzes
traucējumiem, apguve un papildi-
nāšana. Kursanti apgūs izglītoša-
nas metodes un paņēmienus Brai-
la raksta mācīšanās, lasītprasmē
un rakstītprasmē, kā arī uzzinās
par tehnoloģiju izmantošanu sko-
lēniem ar redzes traucējumiem.
Kursu tēmas: 1) redzes traucēju-
mu ietekme uz mācību procesu;
2) mācību līdzekļu adaptēšana
bērniem ar redzes traucējumiem;
3) speciālās nodarbības bērniem
ar redzes traucējumiem (orientē-
šanās, sociālo iemaņu veidošana);
4) bērniem ar redzes traucēju-
miem mācību procesā izmantoja-
mās speciālās tehnoloģijas; 5) da-
tortehnoloģiju izmantošana māci-
bu procesā vājredzīgiem un nered-
zīgiem bērniem; 6) vājredzīgiem
un neredzīgiem izglītojamajiem
izmantojamās asistīvās tehnolo-
ģijas; 7) problēmsituāciju analīze
un risināšana. Interesentus gaida
Strazdumuižas internātvīdussko-
lā-attīstības centrā vājredzīgiem
un neredzīgiem bērniem: Brai-
la ielā 24, Rīga, LV-1024, www.strazduskola.lv. Pieteikšanās kursiem:
www.riimc.lv/pedagogiem/profesionālā_pilnveide. ■

LVM piedāvā tālākizglītības
kursus pedagogiem

AS „Latvijas valsts meži”
(LVM) piedāvā tālākizglītības
kursus pedagogiem, kurus saista
meža tēmas integrācija mācību
procesā. Profesionālās pilnveides
kursi ir saskaņoti ar Izglītības un
zinātnes ministriju un tiek veido-
ti sadarbībā ar Meža un koknes
produktu pētniecības un attīstī-
bas institūta Tālākizglītības cen-
tru un Latvijas Valsts mežzināt-
nes institūtu „Silava”.

Vienas dienas (12 stundu;
A) tālākizglītības kursi „Peda-
gogu profesionālās kompetences
pilnveide vides izglītībā par ilgt-
spējīgu meža apsaimniekošanu”
norisinās vismaz vienu reizi mā-
cību gada laikā un bez maksas
tiek piedāvāti skolotājiem, kas
iesaistījušies LVM vides izglītības
programmās.

Plašāka informācija LVM
vietnē www.mammadaba.lv. ■

TURPINĀM

iespiestās un elektroniskās avīzes „Izglītība un Kultūra”, elektronisko žurnālu „Pirmsskolas Izglītība” un „Vecākiem”, iespiestā žurnāla „Praktiskie Rokdarbi” un laikraksta „KultūrZīmes” 2019. gada abonēšanas kampaņu REDAKCIJĀ.

KOMPLEKTĀ IZDEVĪGĀK!

Abonēšanas cenas 2019. gadam: laikraksts „Izglītība un Kultūra” un elektroniskie izdevumi „Pirmsskolas Izglītība” un „Vecākiem”, kā arī „Praktiskie Rokdarbi”, „KultūrZīmes”

N. p. k.	Nosaukums / Mēnesis	I	II	III	IV	V	VI	VII*	VIII	IX	X	XI	XII
1.	IK	6,65	16,15	32,30	39,90	47,50	52,25		57,00	61,75	66,50	71,25	71,25
2.	VEC	2,70	5,40	8,10	10,80	13,50	16,20		21,60	24,30	27,00	28,00	28,00
3.	IK + VEC	9,35	21,55	40,40	50,70	61,00	68,45		78,60	86,05	93,50	99,25	99,25
4.	IK + VEC + KZ	10,95	24,75	45,20	57,10	69,00	78,05		91,40	100,45	109,50	119,00	119,00
5	PI + VEC	6,20	12,00	21,00	24,80	31,00	37,20		49,60	50,90	52,50	58,00	58,00
6	PI + VEC + KZ	7,80	15,20	25,80	31,20	39,00	46,80		62,40	65,30	68,50	77,00	77,00
7.	IK + PI + VEC	12,85	28,15	53,30	64,70	78,50	89,45		106,60	112,65	119,00	129,25	129,25
8.	IK + PI + VEC + KZ	14,45	31,35	58,10	71,10	86,50	99,05		119,40	127,05	135,00	149,00	149,00
9.	IK + KZ	8,25	19,35	37,10	46,30	55,50	61,85		69,80	76,15	82,50	91,00	91,00
10.	IK + PR		19,80		47,20		62,82		71,22		84,37		93,00
11.	IK + PR + KZ		23,00		53,60		72,42		84,00		100,37		113,00
12.	IK + PR ar pielikumiem						66,78						102,00
13.	IK + PR ar pielikumiem + KZ						76,38						122,00
14.	IK + PI + VEC + PR		31,80		72,00		100,00		120,82		136,87		151,00
15.	IK + PI + VEC + PR + KZ		35,00		78,40		109,60		133,62		152,87		171,00
16.	IK + PI + VEC + PR ar pielikumiem						103,98						159,00
17.	IK + PI + VEC + PR ar pielikumiem + KZ						113,58						179,00
18.	IK + VEC + PR		25,20		58,00		79,02		92,82		111,37		121,00
19.	IK + VEC + PR + KZ		28,40		64,40		88,62		105,62		127,37		140,20
20.	IK + VEC + PR ar pielikumiem						82,98						129,00
21.	IK + VEC + PR ar pielikumiem + KZ						92,58						149,00
22.	PI + VEC + PR		15,65		32,10		47,77		63,82		70,37		80,00
23.	PI + VEC + PR + KZ		18,85		38,50		57,37		76,62		86,37		99,00
24.	PI + VEC + PR ar pielikumiem						51,73						87,00
25.	PI + VEC + PR ar pielikumiem + KZ						61,33						107,00

„Izglītība un Kultūra” — IK (iespiesta vai elektroniska), „Vecākiem” — VEC, „Pirmsskolas Izglītība” — PI, „Praktiskie Rokdarbi” — PR, „KultūrZīmes” — KZ

* Jūlijā laikraksts un tā pielikumi neiznāk ne drukātā, ne elektroniskā formātā

Skolēni ar problēmizraisošu uzvedību. Kā skolotājs var palīdzēt?

IK DAIGA KĻANSKA

Īstenojot iekļaujošo izglītību, klasēs ienāk aizvien vairāk skolēnu ar problēmizraisošu uzvedību, un skolotājiem nākas izmisīgi meklēt risinājumus, lai klasē varētu organizēt produktīvu mācību procesu. Gandrīz ikviens skolotājs bērnudārzā vai skolā saskaras ar bērniem, kuriem ir grūtības koncentrēt uzmanību, kuri klaiņo pa klasi, skolu, atņem mantas citiem bērniem, kaujas, kliegz, tādējādi traucējot mācīties saviem klasesbiedriem. Organizācijas „Velku biedrība” dibinātāja Liāna Velka prognozē, ka situācija Latvijas skolās tikai pasliktināsies, jo iekļaujošo izglītību cenšas īstenot bez nepieciešamā atbalsta. Viņa ir pārliecināta, ka skolās nepietiek tikai ar uzbrauktuvju un liftu izbūvi – lai iekļaujošo izglītību varētu īstenot pilnvērtīgi, ir nepieciešami profesionāli sagatavoti pedagogu palīgi, kā arī atbilstīgi iekārtotas telpas. Turklāt šobrīd vecākiem nav noteikts pienākums informēt skolotāju par sava bērna veselības stāvokli, lai pedagogs varētu izvēlēties bērnam piemērotākās metodes un darba formas.

Velku biedrība ir izdevusi kliniskā psihologa, pieredzējuša konsultanta un lektora ar specializāciju autisma un problēmizraisošas uzvedības jautājumos **Bū Hejlskova-Elvēna** (*Bo Hejlskov Elvén*) grāmatu „**Bez kliegzieniem, kodieniem, sitieniem. Kā pozitīvi ietekmēt uzvedību? Ceļvedis darbam ar cilvēkiem, kuriem ir autisms, uzvedības un citi funkcionālie traucējumi**”.

Autors problēmizraisošu uzvedību raksturo kā konkrētas uzvedības izpausmes, piemēram, kaušanās, košana, kliegšana, sišana sev vai citiem, – uzvedības izpausmes,

kas nav pieņemamas vecākiem vai personālam. B. Hejlskova-Elvēna grāmatas mērķis ir radīt izpratni un ieteikt paņēmienus, kā rīkoties un kā pārvarēt grūtības, ar kādām mēdz saskarties vecāki vai personāls, strādājot ar bērniem, kuriem ir tādi neiropsihiski funkcionālie traucējumi kā autisms, uzmanības deficīts un hiperaktivitātes sindroms (UDHS), Aspergera sindroms vai Tureta sindroms. To pašu domāšanas veidu ir iespējams izmantot darbā ar bērniem, kuriem ir Duna sindroms vai garīgās attīstības traucējumi.

„Grāmatas sākumā ir vispārīgs izklāsts par problēmizraisošu uzvedību un skatījumu uz cilvēku. Otrajā nodaļā aplūkoti vecāku un personāla priekšnoteikumi darbam ar problēmizraisošu uzvedību un priekšstati, kas ikdienā nosaka mūsu uzvedību saziņā ar cilvēkiem, kuriem ir garīga rakstura traucējumi. Trešajā nodaļā iztirzātas metodes problēmizraisošas uzvedības situāciju risināšanai, no kurām dažas, piemēram, prasību samērīgums, afektīvās metodes un zibensnovēdēja efekta iegūšana, ir ļoti vienkāršas un viegli izmantojamas. Ceturtajā nodaļā runāts par to, kā saskatīt prob-

lēmizraisošas uzvedības cēloņus un kā pret tiem izturēties, un kā pedagoģiski strādāt, izprotot stresa psiholoģiskos aspektus, lai izvairītos no problēmizraisošas uzvedības rašanās. Piektajā nodaļā aplūkotas metodes, kuras varam likt lietā konfliktsituāciju risināšanai un spriedzes mazināšanai. Noslēdzošā sestā nodaļā ir grāmatā aplūkotās tēmas kopsavilkums,” grāmatas ievadā norāda B. Hejlskovs-Elvēns.

Autors ir pārliecināts – ja pedagogs sava darba pamatā liks principu, ka kontrolei pār bērnu jābūt viņa rokās, tad noteikti var sagaidīt daudz konfliktu un negatīvu attīstību, bet, ja skolotājs atzīst bērna izmantotās stratēģijas paškontroles saglabāšanai un aktīvi atbalsta viņa centienus saglabāt kontroli, ikviens iegūs harmoniskāku ikdienas dzīvi un bērnam būs iespēja attīstīties un dzīvot labāk bez nepārtraukta pieaugušo atbalsta.

Autors piedāvā paņēmienus, kā izturēties pret bērnu, lai nepastiprinātu viņa afektu un paši spētu savaldīties un nereaģētu ar spēcīgām emocijām. To var panākt dažādos veidos, piemēram minēšu autora piedāvāto paņēmieni „Apsēsties”: „Apsēžoties, it īpaši

uz grīdas, jūs bērna apziņā aizņemat mazāk vietas. Turklāt tādā pozā mēs sasprindzinām mazāk ķermeņa muskuļu, it īpaši tas attiecas uz vēdera muskulatūru. Tas nozīmē, ka arī bērns sasprindzinās mazāk muskuļu, attiecīgi pazemināsies viņa adrenalīna līmenis un pieaugs iekšējais miers. Arī jums pašiem ir vieglāk nomierināties sēdus pozā, nevis stāvot.

Kad es par šo paņēmieni stāstu personālam, reizēm dalībnieki atzīstas, ka viņi nekad neuzdrošinātos kaut ko tādu darīt. Pastāvētu risks dabūt spērienu pa galvu. Es mēdzu atbildēt, ka tādā gadījumā esat apsēdušies par veltu. Jāapsēžas brīdī, kad jūtams – bērna spriedze vēl tikai sāk pieaugt. Reizēm pietiek nosliegt uz viena ceļa. Muskuļi varbūt neatslābs tik lielā mērā kā sēžot, tomēr jūs pavisam noteikti ieņemsiet mazāku vietu bērna apziņā.” (Autors grāmatā lieto terminu „pakalpojuma lietotājs”, savukārt rakstā tas minēts kā bērns. Red.)

L. Velka skolu kolektīviem piedāvā iespēju noskatīties B. Hejlskova-Elvēna lekciju (4,5 h) par to, kā pozitīvi ietekmēt bērnu uzvedību; tā ierakstīta pērn, kad autors viesojās Latvijā. Saziņai ar L. Velku: tālr. 29101392. ■

Rokasgrāmata ikvienam no mums

IK ANDRIS BĒRZIŅŠ

Es nejutos tik stiprs, lai viens pats rakstītu par **Agra Vanaga** grāmatu „**Laimas pēdās**”, tāpēc palīdzu arī Sarmītes Baltmanes komentāru. S. Baltmane teica, ka autors ir mācījis pie vēdisko rakstu tulkiem – mūsdienu autoritātēm. Arī tūkstošiem Latvijas iedzīvotāju (cik es zinu – 20 gadu garumā) šīs zināšanas ir akceptējuši par iedarbīgām un dzīves kvalitāti uzlabojošām.

S. Baltmane atsūtīja arī savas pārdomas par izlasīto: „Mūsdienās esam pieraduši, ka ikvienam ir pieejams milzīgs daudzums informācijas, un prāts no tās viltus pārbaudītības apreibst. Tas nesaka priekšā, ka informācijai nav nekāda sakara ar zināšanām. Protams, bez zināšanām nevar salabot datoru vai automašīnu, bet pašsaprotami šķiet, ka bez zināšanām ekspluatējam ķermeni, dibinām attiecības, veidojam laulību un audzinām bērnus. Tāpēc ik uz soļa ciešam neveiksmes.

Jau pārsīkstot A. Vanaga grāmatu „Laimas pēdās”, nerodas ne mazākās šaubas, ka tas ir strauts, kas izplūdis no zināšanu jūras – vēdu rakstiem un dainām. Milzīgs prieks pārņēms, apzinoties faktu, cik gudra ir bijusi latviešu tauta

laikmetā, kad tā negāja tumsonības pavadā, kad gādāja par sava rakstura īpašībām un mācīja savus bērnus izkopt tās.

Saprotam, ka, lai uzlēktu, piemēram, divu metru augstumā, ir ilgi jātrenējas, bet, kad sakām, ka sabiedrībai pašai ir jāmainās, lai Latvija kļūtu par dievišķo zemi, ikviens savu atbildību pārņem uz citu pleciem – uz valsti, pašvaldību, skolotājiem, direktoriem, kaimiņiem utt. Tas izskatās pēc pārliecības, ka visam jānotiek bez personīgas līdzdalības. Loģisks iznākums, tāpat kā sportistam, kurš nav trenējies un grib olimpisko spēļu medaļu, – sarūgtinājums, vilšanās, gaušanās, negativisms runā, rakstos un domās. Sabiedrība ir kolektīvās apziņas atspoguļotāja, bet kopumu veido katra atsevišķā indivīda saprāta kvalitāte.

Un te nu talkā nāk A. Vanags, kurš no vēdu tekstiem un sakrālajām dainām ir uzbūvējis pamatu, kurš ir gana fundamentāls un viegli uztverams, lai kalpotu par rokasgrāmatu ikvienam no mums. Labākai sava saprāta strukturēšanai. Labākai domu skaidrībai, kas palīdzēs sāktot ķermeni un uzlabot dzīves kvalitāti.

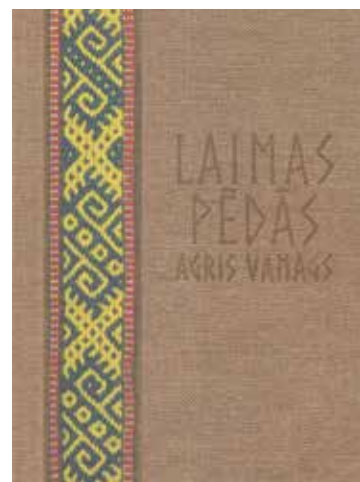
Cilvēka cienīgai dzīvei piedienas labo vairot un ļauno samazināt. Jāteic, ka, par spīti laikmetam, kādā dzīvojam, Latvija ir tā

izredzētā zeme, kur ir bezgalīgas iespējas atrast skolotāju, lai tiktu pie grāmatā aprakstītajām patiesajām zināšanām. Dariet to! Nežēlojiet ieguldīto laiku un enerģiju! Trauks nepalik tukšs – tajā sastāvējis dzēriens nomainīsies pret skaidru avota ūdeni, sniedzot veldzi arī citiem. Un tikai tad var pašauties uz to, ka proporcionāli mainīsies kolektīvais saprāts, nejaucot kopā vai vietām labā un ļaunā definīcijas.”

Mani vienmēr interesē, kas kurš ir. Timeklī atrodu, ka A. Vanags ir personības izaugsmes treneris, seno vēdu mācību pētnieks, sertificēts hatha jogas pasniedzējs ar pieredzi austrumu cīņās kopš 1987. gada.

Grāmatas saturs ir sakārtots trīs lielās sadaļās, kam katrai doti divi virsraksti: „Kokam divi gali. Dainu un vēdu apceres”, „Laimas pēdās. Trejdeviņas dievišķās īpašības”, „Ritrits. Ikdienas gaitas”. Katrā sadaļā ir daudzas nodaļas, kas strukturētas pa tēmām.

Nodaļas „Esības kodols” tēma – Dievs. Autors raksta, ka Dievu var labāk saprast, lasot vēdu tekstus. A. Vanags atzīst, ka mūsu sakrālās dainas ir vistuvāk šiem tekstiem par Dievu. Citēju 44. lpp. teikto: „Dievs ir gan enerģija, gan personība... mūžīgi pastāvoša, dzīva, Aizsaules (aiz-

matērijas) pasaulē eksistējoša...”

Nākamā tēma – Dvēsele. A. Vanags arī šoreiz izmanto vēdās teikto, ka „Dvēseles ir Dieva mūžīgās un neatņemamās daļiņas ar savu individuālo apziņu un brīvo gribu” (50. lpp.). Dvēseles ir „mūžīgas, zinošas, svētlaimīgas” (51. lpp.). Mani šie vārdi apskaidroja – tagad izprotu, kāda jēga ir ķermeņa nomiršanai uz Zemes, Dvēseles aiziešanai pie Dieva un atgriešanās uz Zemes iespējamībai. Ļoti svarīgi, piekritot autoram, ir apzināties, ka Dvēseles mīt ne tikai cilvēkos, bet jebkurā dzīvā radībā šā jēdziena visplašākajā nozīmē.

Otrajā sadaļā „Laimas pēdās”

autors aplūko trejdeviņas dievišķās īpašības patiesuma un taisnīguma kontekstā un uzsver – „ja šī īpašība netiek attīstīta, sākas lēna degradācija”, jo „būt patiesam nozīmē – nemelot sev...”. Tālāk tiek iztirzāta lepnības tēma, kurai autors velta īpašu uzmanību, jo tā esot „apziņas vīruss, kurš nemānāmi sagrauž cilvēku no iekšpusēs...”. Tāpēc A. Vanags piedāvā ieskatam 41 lepnības pazīmes aprakstu no vēdiskajiem rakstiem. Nosaukšu tikai divas no pazīmēm, kas liecina par lepnību: oponenta vai konkurenta nostādīšana neērtā, pazemojošā situācijā; nespēja piedot sev un citiem, vēlme atribties un spīts.

Tīrība sastāv no triju veidu īpašībām: vieliskās jeb materiālās, mentālās (domu) un dvēseliskās, kas izpaužas kā pozitīvo īpašību izkoptība un spēks.

Kādā no darbiem, kuru lasiju, bija teikts, ka katrai tautai ir kāds virsuzdevums tās dzīvē. Baltu tautu uzdevums noteikti bija un ir saglabāt senās vēdiskās dzīves gudrību kodeksu, tāpēc mums šis kodekss ir dainu formā. Vajag tikai sludināt un dzīvot pēc tā.

Izlasījis grāmatu, no sirds varu teikt, ka A. Vanags ir Skolotājs. Viens no. Dots devējiem atdodas. ■